

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI
2016-YL-091**

**OTANTİK ÖĞRENMEDE YEREL COĞRAFI
BİLGİ VE HALK TAKVİMİ**

**HAZIRLAYAN
Gülser ALACAĞAN**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Sultan BAYSAN**

AYDIN-2016

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı öğrencisi Gülser ALACAHAN tarafından hazırlanan “Otantik Öğrenmede Yerel Coğrafi Bilgi ve Halk Takvimi” başlıklı tez, 27/09/2016 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı	Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan:	Prof. Dr. Sultan BAYSAN	ADÜ
Üye:	Doç. Dr. Nevzat GÜMÜŞ	DEÜ.
Üye:	Yrd. Doç. Dr. A. Adnan ÖZTÜRK	ADÜ.

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ

Enstitü Müdürü

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2016

Gülser ALACAHAN

ÖZET

OTANTİK ÖĞRENMEDE YEREL COĞRAFI BİLGİ VE HALK TAKVİMİ

Gülser ALACAHAN

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sultan BAYSAN

2016, 75 sayfa

Bu çalışmada, Aydın ili Efeler ilçesine bağlı eski yerleşim birimlerinden biri olan Karahayıt'ta yaşayan insanların, yerel coğrafi bilgileri ortaya çıkarılmıştır. Yüzyıllardır süregelen, büyüklerin deneyim ve gözlemlerinden yararlanılmıştır. Yörede yaşayan insanların, iklimle ilgili bilgileri, rüzgâr yönü, halk takvimi, hava durumu tahmin şekli, zamanla ilgili kavramlar gibi coğrafi unsurların, kültürel öğeleri nasıl etkilediği gibi yerel coğrafi konular ele alınmış, yerel coğrafi bilgisi otantik öğrenmede ki yeri sorgulanmıştır. Çalışma nitel araştırma desenindedir. Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Yerel coğrafi bilgisine ilişkin açık uçlu sorular Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü 253 kişiden 50 kişi (%19,8) ve ulaşılan bu bilgilerin kendilerinden sonraki nesile ne kadar aktarıldığını görmek amacıyla 10-13 yaş aralığındaki Dalama Ortaokulu'nda okuyan çocuk nüfusu içeren 20 cevaplayıcıya yöneltilmiştir. Görüşme verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Yerel Coğrafi Bilgi, Halk Takvimi, Halk Meteorolojisi, Karahayıt.

ABSTRACT

LOCAL GEOGRAPHICAL KNOWLEDGE AND PUBLIC CALENDER IN AUTHENTIC LEARNING

Gülser ALACAHAN

Master Thesis, Department of Elementary Education

Supervisor: Prof. Dr. Sultan BAYSAN

This survey explains people's local geographical knowledge who live in old residential are, Karahayıt in Efeler district of Aydın. The experiences and observations of seniors were used for the research. In detail, knowledge of local people about climate, direction of wind, public calendar, the way of weather forecast, concept about time and effect of them on culture are explained. Also local geographical knowledge was questioned about how much it takes place in authentic learning. This research was studied as a qualitative research design and semi- structured interviews were used for capturing data. The questions about the local geographical knowledge were asked to 50 people of 253, over 50 years old first, then were asked to 20 children who are between 10- 13 years old and studying in Dalama Secondary School, to see how much this knowledge pass down. While analyzing the data of interviews, content analysis was used.

KEYWORDS: Folk (Public) Calendar, Time, Local Geographic Knowledge, Authentic Learning, Karahayıt, Aydın.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Karahayıt'ta ikamet eden kişilerin yerel coğrafi bilginin bir parçası olan halk takvimi, halk meteorolojisi, yön bulma, zaman, fiziki ve beşeri coğrafya konularıyla ilgili halkın yerel coğrafi bilgisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bilgilerin gelecek nesillere ne kadar aktarılabilirdiği konusunda da araştırmalar yapılmıştır.

Bu tez çalışması, “*Otantik Öğrenmede Yerel Coğrafi Bilgi: Aydın Halk Takvimi*” adıyla Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesine kapsamındadır (EĞF-15008). Ayrıca 5-8 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenen Çanakkale VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde, Aydın İli Meteorolojik Tahminler: Halk Meteorolojisi (Poster bildiri), Aydın Yerel Halk Takviminde Zamanla İlgili Kavramlar (Sözlü bildiri) olmak üzere iki makale yayınlanmıştır.

Yapmış olduğum araştırmanın her aşamasında ilgisini, sevgisini ve emeğini esirgemeyen, her yönüyle örnek aldığım danışman hocam sayın Prof. Dr. Sultan BAYSAN'a, bilgisinden ve tecrübesinden yararlandığım, beni öğrencilerinden ayırmayan sayın hocam Yrd. Doç. A. Adnan ÖZTÜRK'e, değerli hocam Nevzat GÜMÜŞ'e, çalışmam boyunca en büyük destekçim olan annem Süheyla ALACAHAN, babam Ali İhsan ALACAHAN ve nişanım Mert AYDIN'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca araştırma esnasında yardımlarından dolayı Davut ÜNLÜ ve Fatma ARABACIOĞLU'na, araştırmaya katılan ve bilgilerini benden esirgemeyen Karahayıt Mahalle halkına, çalışmalarına katkıda buldukları için Dalama Ortaokulu Müdürü Sayın Nevzat YAMANER'e, Müdür Yardımcısı Sayın Mehmet BOGAN'a ve Dalama Ortaokulu öğrencilerine teşekkürü bir borç bilirim.

Gülser ALACAHAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET.	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xix
ÇİZELGELER DİZİNİ	xxi
RESİMLER DİZİNİ.....	xxiii
EKLER DİZİNİ.....	xxv
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR	2
1.1. Çalışmanın Konusu	2
1.2. Çalışmanın Amacı.....	3
1.3. Çalışmanın Önemi.....	3
1.4. Çalışmanın Varsayımları.....	3
1.5. Problem Cümlesi.....	4
1.6. Alt Problemler	4
1.7. Materyal ve Yöntem.....	4
1.7.1. Araştırmanın Modeli	5
1.7.2. Çalışma Grubu	5
1.7.3. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı.....	8
1.7.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	10
1.8. Kaynak Özetleri (literatür)	11
1.9. Kapsam ve Sınırlılıklar	16

1.10. Tanımlar	17
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	18
2.1. Öğretim İlkeleri ve Coğrafya.....	18
2.1.1. Öğrenciye Görelik	18
2.1.2. Yakından Uzağa İlkesi	18
2.1.3. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi	19
2.1.4. Somuttan Soyuta İlkesi.....	19
2.1.5. Açıklık İlkesi	19
2.1.6. Aktivite (etkinlik) İlkesi	20
2.1.7. Bütünlük İlkesi	20
2.1.8. Güncellik İlkesi	20
2.1.9. Ekonomiklik İlkesi	20
2.2. Yerel Coğrafi Bilgi.....	20
2.3. Halk Takvimi.....	21
2.4. Halk Meteorolojisi.....	23
2.5. Otantik Öğrenme	24
2.6. Araştırmayla İlgili Genel Bilgiler.....	26
2.6.1. Araştırma Alanı	26
2.6.2. Aydın İli İklimi ve Bitki Örtüsü	27
3. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	29
3.1. Zamanla İlgili Bulgular	29
3.1.1. Saatle İlgili Bulgular.....	29
3.1.2. Gün ile İlgili Bulgular	31
3.2. Yön Bulma ile İlgili Bilgiler.....	32
3.3. Halk Takvimi ile İlgili Bulgular	34
3.3.1. Zemheri.....	35

3.3.2. Hamsin	36
3.3.3. Karakış	37
3.3.4. Cemre	38
3.3.5. Mart Dokuzu	39
3.3.6. Sıttı Sevi	40
3.3.7. Hidrellez	41
3.3.8. Ülker sıcakları	42
3.3.9. Ehem buhur sıcakları (Eyyam-ı Bahur)	42
3.4. Hava Durumu Tahmini ile İlgili Bilgiler	46
3.4.1. Hayvanlara Bakarak Hava Durumu Tahmini Yapanlar	47
3.4.2. Bitkilere Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar	47
3.4.3. Rüzgara Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar	48
3.4.4. Bulutların Gelmiş Olduğu Yöne Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar	50
3.4.5. Mevsim Özelliklerine Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar	50
3.4.6. Gök Cisimlerine ve Hava Olaylarına Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar	51
3.4.7. Meteoroloji Verilerini Takip Edenler	51
3.5. Gündönümü ile İlgili Bulgular	52
3.6. Fiziki Coğrafya	53
3.6.1. Toprak Tipi	53
3.6.2. Taşların Yapısı	54
3.6.3. Su Kaynakları	55
3.6.4. İklimi	55
3.7. Beşeri Coğrafya	55
3.7.1. Toponimi	55
3.7.2. Tarım ve Hayvancılık	56
3.8. Kültür Coğrafyası	57

3.8.1. Doğal Afetler	57
3.8.2. Ziyaret Yerleri	58
SONUÇ VE ÖNERİLER	59
KAYNAKLAR.....	63
EKLER DİZİNİ	69
ÖZGEÇMİŞ.....	75

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
Akt	: Aktaran
Ed	: Editör
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTKB	: TalimTerbiye Kurulu Başkanlığı
GYK	: Görüşme Yapılan Kişi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Araştırma Sahasının Lokasyonu (Kaynak: Harita Genel Komutanlığı, 1/250.000 Aydın Kabartma Haritası, NJ35-11'den alınarak)	27
Şekil 3.1. Çevre Köylerde, İlçelerde Kurulan Yerel Pazarların Kuruluş Günleri ..	31
Şekil 3.2. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Neye Göre Hava Durumunu Tahmin Ettikleri ile İlgili Bilgiler (toplam cevap sayısı: 210)...	46
Şekil 3.3. Dalama Ortaokulu Öğrencilerinin Neye Göre Hava Durumunu Tahmin Ettikleri İle İlgili Bilgiler (toplam cevap sayısı: sırasıyla 17 ve 12)	46
Şekil 3.4. 1954-2013 Yılları Arası Aydın Rüzgar Diyagramı (Kaynak: Aydın Meteoroloji Müd.)	49

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Cinsiyet Dağılımı ..6	
Çizelge 1.2. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Yaş Dağılımı6	
Çizelge 1.3. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Yaş Dağılımı6	
Çizelge 1.4. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı7	
Çizelge 1.5. Dalama Ortaokulunda Röportaja Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımı .7	
Çizelge 1.6. Dalama Ortaokulunda Röportaja Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı7	
Çizelge 3.1. Günün Hangi Saatte Başladığına İlişkin Bilgiler29	
Çizelge 3.2. Güneşe veya Gölgesine Bakarak Saat Tahmininde Bulunanlar30	
Çizelge 3.3. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Günlerle İlgili Verdiği Cevaplar32	
Çizelge 3.4. Yön Bulma Yöntemleri33	
Çizelge 3.5. Zemheri Zaman ve Süre Tahminleri36	
Çizelge 3.6. Hamsin Zaman ve Süre Tahminleri37	
Çizelge 3.7. Karakış Zaman ve Süre Tahminleri37	
Çizelge 3.8. Mart Dokuzu Zaman ve Süre Tahminleri39	
Çizelge 3.9. Sıttı Sevi Zaman ve Süre Tahminleri40	
Çizelge 3.10. Hıdrellez Zaman Tahminleri 41	
Çizelge 3.11. Ülker Sıcakları Zaman ve Süre Tahminleri42	
Çizelge 3.12. Ehem Buhur Sıcakları Sıcakları Zaman ve Süre Tahminleri43	
Çizelge 3.13. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Halk Takvimi İle İlgili Duyduğu Kavram ve Atasözleri (n: 10)44	
Çizelge 3.14. Dalama'da ikamet eden öğrencilerin halk takvimi ile ilgili duyduğu kavram ve atasözleri (n: 10)45	
Çizelge 3.15. "Gündönümü Nedir?" Sorusuna Cevap Verenler52	
Çizelge 3.16. "Yaşadığınız Yerin Toprak Yapısı Nasıldır?" Sorusuna Cevaplar ..54	

Çizelge 3.17. “Karahayıt’ın İsmi Nereden Almış” Sorusuna Cevaplar.....	56
Çizelge 3.18. Ekilen Ürünler ve Tarla Sürmeleri	57

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1.1. Araştırma Sırasında Görüşme Yapılan Bir Kişi.....	10
Resim 2.1. Karahayıt Köy Meydanı ve Kahvesinden Bir Görüntü.....	27
Resim 3.1. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrenciler ile Röportaj	44
Resim 3.2. Dalama'da İkamet Eden Öğrenciler İle Röportaj.....	45
Resim 3.3. Görüşme Yapılan Kişilerin En Büyüğü	53
Resim 3.4. Karahayıt Köyü Posacızade Camii	58

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Görüşme Sorular	69
Ek 2. Görüşme Yapılan Kişiler	71
Ek 3. Dalama Ortaokulunda Okuyan Karahayıt'tan Taşımaya Gelen Öğrenciler	72
Ek 4. Dalama Ortaokulunda Okuyan Dalama'da İkamet Eden Öğrenciler.....	73

GİRİŞ

Ezbere dayanan, öğretmen merkezli bir eğitim sisteminden, yaparak yaşayarak öğrenmeye bağlı, bireyin kendi bilgi ve birikimlerinden yola çıkarak yeni bilgiyi yapılandırdığı bir sisteme geçilmiştir. Bu sisteme yapılandırmacılık adı verilmektedir.

Yapılandırmacı öğrenme, Aykaç ve Ulubey'e (2008) göre, önceki öğrenmeler ile yeni öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi önceki bilgilerle bütünleştirme sürecidir. Ancak bu süreç, sadece bilgilerin üst üste yığılması olarak algılanmamalıdır. Birey, bilgiyi gerçekten yapılandırmışsa kendi yorumunu yapacak ve bilgiyi temelden kuracaktır. Yapılandırmacılık, bilginin biriktirilmesi ve ezberlenmesi değil; düşünme ve analiz etme sürecidir.

Yapılandırmacı görüşe göre öğrenme, öğrencinin dünyadaki deneyimlerini, yorumlarına dayalı olarak bireysel ve sosyal yapılandırmasıdır. Öğretim, bilginin yapılandırılmasını kolaylaştırmak için deneyimlerden oluşmalıdır. Yapılandırmacılar bilgi ve gerçeğin insanın aklının dışında olmadığına ve insanın kendisi tarafından yapılandırıldığına inanırlar (Duman, 2004: 56). Bu anlamda yapılandırmacı sistemde bilgi ve çevre arasındaki etkileşime önem verilmiştir. Birey kendisindeki mevcut bilgiye çevresi sayesinde ulaşır. Bu çevrede en önemli unsur ailedir. Bireyler kendilerini hayata hazırlayan, günlük hayatta kullandıkları bir çok bilgiyi ailelerinden öğrenir. Bu bilgilerden biri de coğrafi bilgidir. Örneğin, ailesi tarımla uğraşan çocuklar, doğayı algılamak, yaşadığı yeri tanımakla ilgili ilk bilgileri ailesinden öğrenir. Öğrendikleri bu bilgiler öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasını kolaylaştıracak ve derse hazır bulunuşluğunu da arttıracaktır.

Bu çalışmada, Karahayıt'ta yaşayan ailelerin yaşadıkları yerin coğrafi özellikleriyle ilgili neler bildikleri, yani yerel coğrafi bilgileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bilgilerin ortaya çıkarılmasıyla kendinden sonraki nesillere ne kadar aktarıldığının görülmesi ve öğrencilerin yaşadıkları yerle ilgili merak uyandırmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır

1. ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1.1. Çalışmanın Konusu

Yurdakul'a göre (2011), yapılandırmacı anlayış, mevcut durumlardaki etkinliklerden oluşan ve yaşam boyu ilerleyen bir süreçtir. Yapılandırmacılara göre bilgi, yaşantılarını anlamlı hale getirmeye çalışan birey tarafından etkin olarak yapılandırılmaktadır. Bireyler doldurulmayı bekleyen boş variller değil, anlamları araştıran etkin organizmalardır. İşte bu öğrenme durumlarının bireye anlamlı gelebilmesi için gerçek yaşamla bağlantı kurması gerekmektedir. Gerçek yaşamla kurulan bu bağlantı ise otantik öğrenmeyi karşımıza çıkarır.

Maxwell, Phelps, Braden ve Warren'e (2003) göre otantik öğrenme, bilgilerin gerçek dünya uygulamalarında kuullanımını sağlayan bağlamlar yoluyla öğrenmedir (Aktaran Horzum ve Bektaş, 2014: 12). Bir başka ifadeyle bilgiyi gerçek hayatla günlük yaşayış biçimiyle bağdaştırıp anlamlandırmaya çalışmasıdır.

Otantik öğrenme, öğrencilerin keşfetmelerini, tartışmalarını, kavramları anlamlı bir şekilde yapılandırmalarını, uygun projeler ve bu projelerin gerçek hayat problemleri ile ilgili olan ilişkilerini anlamlandırmalarını destekleyen pedagojik bir yaklaşımdır. Öğrencilerin gerçek yaşam problemlerini çözerken daha aktif oldukları, daha iyi motive oldukları, dinlemekten çok yapmayı tercih ettikleri bir gerçektir (Kazancı, 2010: 9).

Yürüdü'e (2009) göre "Coğrafya eğitiminin iki yüzü vardır. Birincisi coğrafyayı yer adlarının veya dağların, nehirlerin, ülkelerin sayısal bilgilerinden ibaret olan salt olgusal ve tanılayıcı yüzdür. Büyük ölçüde eğitim sistemlerinin yanlışlığından ve coğrafya eğitimcilerinin tutumundan kaynaklanan coğrafyanın bu sevimsiz yüzünden coğrafyacılar da şikayetçidir. Coğrafyanın bir de öteki yüzü vardır. İnsanların merak dünyasına hitap eden, onları dünyanın harikulade güzellikleriyle buluşturan, insanoğlunun doğayla olan ilişkisini anlamamıza ve yorumlamamıza yardım eden sevimli yüzü. İşte bu "sevimli yüz" yerel coğrafi bilgi olarak bireylerin karşısına ilk olarak informal eğitimle çıkmaktadır. İnfomal eğitim yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşir. Planlı değildir. Belirli zaman ve mekânla sınırlı değildir. Her yerde gerçekleşebilir. İşte coğrafyanın sevimli yüzüyle olan yerel coğrafi bilginin konularından olan halk takvimi, halk

meteorolojisi, yön bulma, zaman, fiziki ve beşeri coğrafya konuları hakkındaki görüşler bu tezde tanıtılmaya çalışılacaktır.

Coğrafyanın öteki yüzü olan yerel coğrafi bilgiyi öğrenmemiz ve bunları derslerde kullanabilmemiz öğretim ilkeleriyle de doğrudan ilgilidir. Yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, aktivite ve somuttan soyuta ilkesi yerel coğrafi bilgiyle doğrudan ilgilidir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Aydın ili Efeler ilçesine bağlı eski yerleşim birimlerinden biri olan Karahayit'ta yaşayan insanların, yerel coğrafi bilgilerini ortaya çıkarmak ve yüzyıllardır süregelen bilgi birikiminde büyüklerin deneyim ve gözlemlerinden yararlanmaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Bu çalışma halkın geleneksel coğrafi bilgisinin ne olduğunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi öğretimi yapan öğretmenlere, coğrafya öğretmenlerine, sınıf ve fen bilgisi öğretmenlerine öğrencilerin yaşadıkları çevre içinde edinebilecekleri yerel coğrafi bilgilerin neler olabileceği hakkında bilgi verecek ve merak uyandıracaktır. Yerel coğrafi bilgilerin nesilden nesile aktarılmasının önemi gözönüne alındığında otantik öğrenme içinde Aydın'da halk takvimi örneğinde yeni nesillerin geçmiş kuşakların bilgisini unutmamasına katkıda bulunmak üzere bir örnek oluşturacaktır. Aynı zamanda halk ile bilim köprüsünün ziraatçiler-halk örneğinde olduğu gibi '*bu mühendis bunu bilmiyor, daha bundan haberi yok*' gibi iletişim kopukluklarının giderilmesine de dikkati çekmek olacaktır. Çünkü çocuk gündelik hayattan kopmadan yerel coğrafi bilgiyi kazanmış olarak mezun olacak, bu bilgiyi ileriki yaşantısında da kullanabilecektir.

1.4. Çalışmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan kişilerin doğru ve içten cevap verdiği düşünülmüştür.
2. Ortaya çıkarılan yerel coğrafi bilginin unutulmamasına katkı sağladığı varsayılmıştır.

3. Yerel coğrafi bilginin bilinmesinin otantik öğrenmeye katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

4. Çalışma grubunun 50 yaş üstü seçilmesinin sebebi, 50 yaş altı kişilerin yerel coğrafi bilgiye ilişkin bilgileri yeterince bilmedikleri varsayılmıştır.

1.5. Problem Cümlesi

Bu araştırmada, Karahayıt Mahallesi'nde yaşayan insanların uzun zaman gözlemleyip deneyimledikleri yerel coğrafi bilgi nedir?

1.6. Alt Problemler

1. Araştırmaya katılanların halk takvimi ile ilgili yerel coğrafi bilgileri nelerdir?

2. Araştırmaya katılanların halk meteorolojisiyle ilgili bilgileri nelerdir?

3. Araştırmaya katılanların zaman konusundaki algıları nelerdir?

4. Araştırmaya katılanların yaşadıkları yerle ilgili fiziki ve beşeri coğrafya bilgileri nelerdir?

5. Araştırmaya katılanların yön bulma ile ilgili bilgileri nelerdir?

6. Araştırmaya katılanların yaşadıkları yerde meydana gelen doğal afetlerle ilgili bilgileri nelerdir?

7. Araştırmaya katılanlar yerel coğrafi bilgileri kendinden sonraki nesillere aktarmış mıdır?

1.7. Materyal ve Yöntem

Çalışma için öncelikle, Aydın İl Meteoroloji Müdürlüğü'nden Aydın İli sıcaklık, basınç ve rüzgar, nemlilik ve yağış verilerine ulaşılmıştır. Bu bilgilerden yola çıkılarak Aydın İlinin iklimi, halk meteorolojisi ve halk takvimi ile ilgili Aydın İl Halk Kütüphanesi, Merkeze yakın ilçe kütüphaneleri, ADÜ Kütüphanesi, İl Kültür Müdürlüğü Arşivi, Aydın'ın eski okullarından olması sebebiyle Aydın

Lisesi Kütüphanesi kaynaklarına ulaşılmıştır. Yine Aydın Büyükşehir Belediyesi verileri, Aydın ile ilgili internet kaynakları kullanılarak araştırma yapılmıştır.

1.7.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma nitel araştırma desenindedir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Algılar ve olayların incelenmesi araştırmanın esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden biçimlendirmesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlenmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 46).

Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, nitel araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, dışarıdan nesnel olarak gözlenebilen gerçeklerden çok araştırmaya katılan bireylerin algılarıdır. Çobanoğlu'na (2003) göre de, halkın yerel bilgisini ortaya çıkartmak, coğrafyanın yanında halk biliminin de konusudur. Halk bilimi normatif bir bilim değildir. Bu nedenle ele aldığı herhangi bir konunun "iyi-kötü" veya "doğru-yanlış" olup olmadıklarını araştırmaz. Halkın yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktardığı bilgi ne ise onu ortaya çıkarır (Akt. Kazancı, 2010: 70). Literatürde ulaşılan bu bilgilere de bakılarak, araştırmanın konusu gereği nesnel bir bilgiye ulaşmak yerine, Karahayıt'ta yaşayan bireylerin deneyim ve gözlemleri sonucu oluşturdukları yerel coğrafi bilgiyle ilgili genel algıları ortaya çıkarılmak istenmiştir.

1.7.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma gruplarından birini Karahayıt'ta ikamet eden 50 yaş üstü 253 kişiden rastgele örneklem metoduyla seçilen 50 kişi (%19,8) oluşturmaktadır. Çalışma gruplarından diğerini de Karahayıt'ın bağlı olduğu Dalama Beldesi'ndeki Dalama Ortaokulu'nda okuyan ve Karahayıt'tan taşınmayla gelen toplam 33 öğrenciden çeşitli sınıf düzeylerinden rastgele seçilmiş 10 (%30,3) öğrenci ile Dalama Beldesi'nde ikamet eden yine aynı şekilde seçilen 10 öğrenci olmak üzere toplam 20 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler çalışmaya halk takvimiyle ilgili bilgilerin yeni nesil tarafından ne kadar bilindiğini saptamak amacıyla dahil edilmiştir.

Çizelge 1.1. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	24	48
Erkek	26	52

Çizelge 1.1. ve çizelge 1.1.'de araştırmaya katılan 50 yaş üstü 50 kişinin cinsiyet ve yaş dağılımı özellikleri gösterilmiştir. Çizelge 1.1.'de görüldüğü gibi dengeli dağılıma açısından kadın ve erkek sayısı birbirine yakın seçilmiştir.

Çizelge 1.2. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	f	%
50-59	10	20
60-69	17	34
70-79	14	28
80 ve üzeri	9	18

Çizelge 1.2.'de ise başlangıç yaşı olarak 50 yaşında olanlar belirlenmiştir. Bunun sebebi, 50 yaş altı kişilerin yerel coğrafi bilgiye ilişkin bilgileri yeterince bilmedikleri varsayımdır.

Karahayıt'ta 50 yaş üstü kişilerin röportaj sonucu ortaya çıkarılan yerel coğrafi bilgilerinin çocuklarına ne kadar aktarıldığını görmek için araştırmaya çocuklar da dahil edilmiştir. Daha sistematik olacağı düşüncesiyle okulda görüşme yapılmak istenmiştir. Ancak Karahayıt öğrencileri yörelerindeki okulun kapatılmasından dolayı, yakınlarında yer alan Dalama Ortaokulu'na taşınmalı sistemle gönderilmektedir. Bu yüzden araştırmaya Dalama Ortaokulu'nda devam edilmiştir.

Çizelge 1.3. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Yaş Dağılımı

Yaş	f	%
11	4	40
12	4	40
14	2	20

Karahayıt'tan taşımayla gelen toplam 33 öğrenciden çeşitli sınıf düzeylerinden rastgele seçilmiş 10 (%30,3) kişinin yaş dağılımı çizelge 1.3.'te yer verilmiştir.

Çizelge 1.4. Karahayıt'tan Taşımaya Gelen Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	6	60
Erkek	4	40

Çizelge 1.4.'de ise Karahayıt'tan taşımaya gelen toplam 33 öğrenciden çeşitli sınıf düzeylerinden rastgele seçilmiş 10 (%30,3) kişinin cinsiyet dağılımı gösterilmiştir.

Karahayıt'tan taşımaya gelen öğrencilerin yanısıra araştırmaya Dalama'da ikamet eden çeşitli sınıf düzeylerinden rastgele seçilmiş 10 öğrenci de dahil edilmiştir. Bunun sebebi ise Karahayıt'tan taşımaya gelen öğrencilerin yerel coğrafi bilgisiyle Dalama'da İkamet eden aynı yaş gruplarındaki öğrencilerin yerel coğrafi bilgisiyle ilgili karşılaştırma yapmaktır.

Çizelge 1.5. Dalama Ortaokulunda Röportaja Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımı

Yaş	f	%
11	4	40
12	2	20
13	2	20
14	2	20

Çizelge 1.6. Dalama ortaokulunda röportaja katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	7	70
Erkek	3	30

Çizelge 1.5 ve Çizilge 1.6.' da Dalama'da ikamet eden öğrencilerin yaş ve cinsiyet dağılımı özellikleri verilmiştir. Karşılaştırma yapılacağı için Karahayıt'ta taşımaya gelen 10 öğrencinin ve Dalama'da ikamet eden 10 öğrencinin yaş ve cinsiyet grupları benzer seçilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin farklı derslerde olması sonucu benzerlik yukarıdaki tablolarda görüldüğü oranda sağlanabilmiştir.

1.7.3. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı

Veri toplama yöntemi olarak *yarı yapılandırılmış bireysel görüşme tekniği* kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlamıştır (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 147). Patton'a (1987) göre, ilk bakışta görüşme, kolay bir veri toplama yöntemi gibi görülebilir ve sadece konuşma ve dinleme becerisine sahip herkes tarafından kullanılan temel becerileri gerektirdiği düşünülür. Ancak görüşme, beceri, duyarlılık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsamı açısından hem sanat hem de bilimdir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 147).

Katılımcıların yerel coğrafi bilgisiyle ilgili algıları ortaya çıkarmak için açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Ancak görüşmelerin devamında yeni sorular da ortaya çıkmış, konuyla ilgili bu sorular da eklenerek Karahayıt'ı yansıtan bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Corrine Glesne'ye (2010/2013) göre de, görüşme esnasında sohbetten doğan beklenmedik rastlantısal öğrenmeler de sorulara eklenir. Hangi soruları soracağınızı katılımcılarınızı dinleme sürecindeyken öğrenirsiniz. Bu yeni öğrenilen bilgilerle birlikte araştırma süresi boyunca sorular yeniden şekillendirmeye ve yeni sorular eklemeye açık olur. Örneğin, araştırma yıl içinde yer alan zaman dilimlerinin adları ve anlamları nelerdir? (Kasım, Zemheri, Hamsin, Hıdrellez) sorusuyla görüşmeye başlanmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcıların cevaplarıyla ortaya çıkan, Karakış, Mart dokuzu, Sıttı sevi, Ülker sıcakları, Ehem buhur gibi kavramlar da görüşme sorularına sonradan eklenmiştir.

Görüşme formu Yıldırım ve Şimşek'in (2013) görüşme formu hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken ilkeler olan, kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmeden kaçma, çok boyutlu soru sormaktan kaçınma, alternatif sorular ve sondalar hazırlama, farklı türden sorular yazma, soruları mantıklı bir biçimde düzenleme ve soruları geliştirme ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Görüşme formu 4 bölümden oluşmaktadır.

1) **Zamanla ilgili kavramlar:** Saatle ilgili kavramlar, gün ile ilgili kavramlar, hafta ile ilgili kavramlar, ay ile ilgili kavramlar, yıl ile ilgili kavramlar ve mevsimler ile ilgili kavramlar olmak üzere altı başlıkta incelenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin bu başlıklar altında zamanla ilgili yerel coğrafi bilgilerini ortaya çıkarmak için hazırlanmış bölümdür.

2) **Fiziki coğrafya:** Araştırmaya katılan kişilerin fiziki coğrafya ile ilgili, yerel coğrafi bilgisini ortaya çıkarmak için hazırlanmış soruların bulunduğu bölümdür. Bu sorular yön bulma yöntemleri, yaşadıkları yerin taş ve toprak yapısı, kaç metreden su çıkarıldığı, esen rüzgarın yönü, iklimin nasıl olduğu ve neye göre hava tahmini yaptıklarıyla ilgili konular yer almaktadır.

3) **Beşeri coğrafya:** Araştırmaya katılan kişilerin beşeri coğrafya ile ilgili, yerel coğrafi bilgisini ortaya çıkarmak için hazırlanmış soruların bulunduğu bölümdür. Yerleşim yerinin adının geçmişi, hangi ekonomik faaliyeti yaptıkları, tarımı ne şekilde yaptıkları, ne tür hayvancılıkla uğraştıklarıyla ilgili sorular yer almaktadır.

4) **Kültür coğrafyası:** Araştırmaya katılan kişilerin kültür coğrafyası ile ilgili, yerel coğrafi bilgisini ortaya çıkarmak için hazırlanmış soruların bulunduğu bölümdür. Yörede herhangi bir doğal afetin olup olmadığı, çevrede ziyaret edilecek bir yerin varlığı, bu bilgileri kendinden sonraki kuşaklara aktarıp aktarmadığı sorgulanmıştır.

Araştırma boyunca genel olarak belirlenen soru tarzlarına baktığımızda deneyim ve davranış sorularının daha fazla olduğu görülür. Patton'ın (2002) tanıladığı soru türleri içinde deneyim ve davranış soruları genelde bir katılımcının yanıtlayabileceği en kolay sorulardır. Bunlar katılımcının rahatça konuşmasını sağlamak için iyi bir başlangıç oluştururlar (Akt. Glesne, 2013: 146).

Görüşme verilerinin tamamı, yerleşim yerine gidilerek yapılmış, araştırmaya katılan bireylere, araştırmayla ilgili gerekli açıklamalar yapılarak başlanmıştır. Ortalama kırk dakika süren görüşmeleri kaydetmek için görüşülen kişilerden izin alınmış, veriler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir (Resim 1). Ayrıca ses kayıt cihazının yanında, not alma yöntemi de kullanılmıştır. Kayıtların yazıya geçirilmesi görüşmenin hemen ardından, kimi tamamlayıcı bilgiler henüz unutulmadan gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projelerinin ayırdığı bütçeyle (EĞF-15008), öğrencilerin öğrendikleri bilgileri deneyimleyebilmeleri, bilgileri daha da somutlaştırıp, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmeleri amacıyla, Dalama Ortaokulu'na ve Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesine, basit gözlem aletleri alınmıştır.

Resim 1.1. Araştırma Sırasında Görüşme Yapılan Bir Kişi

1.7.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Görüşme verilerinin çözümlemesinde *içerik analizi* yapılmıştır. İçerik analizi, temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 259).

İçerik analizi, 50 yaş üstü 50 kişi ve Dalama Ortaokulu'ndaki 20 kişi ile görüşüldükten sonra yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2013) de belirttiği gibi benzer kavram ve yorumlar gruplandırılmış, buna bağlı listeler oluşturulmuştur. Benzer cevabı verenlerin sayısının frekans değerleri hesaplanmıştır. Tüm bu gruplama ve hesaplamalardan sonra yerel coğrafi bilgiyle ilgili tüm algılar, bütünü görebilmek için tablo ve şekillere dönüştürülmüştür.

1.8. Kaynak Özetleri (literatür)

Bu araştırmada Karahayıt'ta yaşayan kişilerin yerel coğrafi bilgilerinin büyük bir kısmını halk takvimi ve halk meteorolojisinin oluştuğu görölmüştür. Türkiye'de yerel coğrafi bilginin temelini oluşturan halk takvimi ile ilgili çalışma sayısı oldukça azdır.

Erginer (1984), "Uşak Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi" adlı kitabı, yerel takvim ve yerel meteoroloji alanındaki ilk örnektir. Kitabın ilk bölümünde insanda zaman ve takvim kavramı, takvimin tarihçesi, halk takvimleri ve bunların oluşumlarındaki temel etkenlerden bahsedilmiştir. Kitabın ikinci ve üçüncü bölümünde ise, araştırma yeri olan Uşak ile ilgili genel bilgiler verilmiş, burada yaşayanların halk takvimi ve halk meteorolojisi ile ilgili yerel bilgilerini ortaya çıkarmaya yönelik sorular sorulmuştur. Sonuç olarak, Uşak iline ait yerel coğrafi bilgiler ortaya çıkarılmış, bu bilgilerin değişimi ve kullanımı ile ilgili yorumlar yapılmıştır. Erginer'in (1984) bu eseri, bizim araştırmamız için baş kaynak niteliğindedir. Karahayıt'ın yerel coğrafi bilgisi, bu kaynaktaki gibi ayrıntıya inerek araştırılmaya çalışılmıştır.

Güner ve şimşek'in (1998), "İğdır'da Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi" adlı makalesinde halk takvimi bölümleri ve belirli gün, dönemlerde gerçekteştirilen etkinlikler üzerinde durmuştur. Özellikle geçim kaynağı tarım olan toplumlarda yerel takvim hesaplamaları önemlidir. Yılbaşı, Türklerin Ergenekondan çıkışı kabul edilen ve aynı zamanda baharın başlangıcı sayılan Rumi takvime göre 9 Mart, bugünkü takvime göre 21 Mart büyük törenlerle kutlanmaktadır.

Başuğur (1998), "Küp Köyü Takvim ve Meteorolojisi" isimli makalesinde, halk takvimi ve halk meteorolojisiyle ilgili genel bir açıklama yaptıktan sonra, köyde yaşayanların yıldızlara, aya, bulutlara, rüzgara, hayvanlara bakarak nasıl hava tahmininde bulduklarını araştırmıştır. Halk takvimi açasından ise, günün, ayların ve yılların bölümlere ayrılması ve bunlarla ilgili hava tahminlerine yer verilmiştir. Bu araştırmada da halk meteorolojisiyle ilgili benzer kavramlara ulaşılmıştır. Karahayıt halkı da rüzgara, hayvanlara, bulutlara bakarak hava tahmininde bulunmuşlardır.

Karabaşa (1998), “Rize Halk Takvimi ve Meteorolojisi Üzerine Bir Değerlendirme” isimli makalesinde, Rize halk takviminin, gün, ay, hafta, yıl gibi zaman kavramlarının bölümlere ayrılması ve bu bölümlerin yerel adlarına değinilmiş, ayrıca halk meteorolojisi konusunda yörede yaşayan kişilerin hava tahminlerini göksel olaylara, insanlara, bitkilere, hayvanlara göre belirledikleri üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda ay adlarının ilçelerde, halkın dil ve söyleyişi bakımından farklılıklar grldği tespit edilmiştir. Araştırmaya katkıda bulunan kişilerin belli bir yaşın üzerinde olma zorunluluğundan kişilerin bu bilgileri unutmalarına yol açtığı kanısına varılmıştır.

Koç ve Keskin (2001), “Uzunköprü’de Halk Takvimi ve Sıcaklık İlişkisi” isimli makalesinde, Edirne meteoroloji istasyonuna ait sıcaklık verileri ve Uzunköprü merkezi ile örnek köylerden elde edilen halk takvimi bilgileri kullanılmış ve bu bilgiler karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda Uzunköprü’ye ait halk takvimi dönemleri, günleri belirlenmiş buradaki iklim verilerinin meteoroloji bilgileriyle rtştği, bölgede yaşayanların deneyimleriyle, meteoroloji verileri arasında sıkı bir ilişki olduğu grlmştur.

Ercan (2006), “Balkanlarda Gökyüzü ile İlgili İnanışlar ve Halk Takvimi” adlı makalesinde, Anadolu’da ve Balkanlarda yaşayan Türklerin gökyüzü ile ilgili inanışları ve bunun yanında halk takvimi hakkında kaynak kişilerden derlenen bilgilere değinmiştir. Özellikle güneşle, gök gürültüsüyle, cemrele ilgili halk inançlarına değinmiş, ayrıca hıdrellezin ve nevrusun Balkanlarda nasıl kutlandığını araştırmıştır.

zdemir, Bozkurt (2006) “Afyonkarahisar Halk Takviminin Sıcaklık Verileri ile Karşılaştırılması” isimli makalesinde, halk takvimini soğuk dönemi karakterize eden kasım günleri ve sıcak günleri karakterize eden Hızır günleri olmak üzere 2 ana kısımda incelemiştir. Devamında Afyon halk takvimi ile sıcaklık kavramını aylara göre karşılaştırmıştır. Halk takviminde mevsim konusuna da değinen zdemir ve Bozkurt sonuç olarak, batıdan doğuya gidildikçe halk takvimindeki sayılı gün ve dönemlerin tarihlerinde farklılıklar grldğine dikkat çekmiş; halk takvimi ve sıcaklık ilişkisinde ise genel olarak benzerlik grldğini ancak ayrıntıya inildiğinde farklılaşmaların olduğunu saptamıştır.

Veren (2011), “Aydın Yöresinde Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi Pratiği” makalesinde, Aydın ilinde, ilçelere göre değişiklik gösteren pazar

isimlerine değinmiştir. Halk takvimi ile ilgili araştırmalar sonucu yılın Hızır ve Kasım günleri olmak üzere 2 bölüme ayrıldığı bilgisine ulaşmıştır. Halk meteorolojisinde yağmurun yağışıyla ilgili halk tahminlerinin neler olduğuna değinmiş, halk söyleyişlerine yer vermiştir.

Demir (2012), “Trabzon Yöresinde Zaman, Halk Takvimi ve Sayılı Günler” isimli makalesinde, Trabzon yöresi halk takvimini zaman bölümlerine ayırarak incelemiştir. Bu bölümler, Trabzon yöresinde gün, hafta, aylar, sayılı günler, mevsimler şeklindedir. Makalede özellikle sayılı günlerin neler olduğu ve bu isimlerin nerelerden geldiği konusu üzerinde durulmuştur. Bu konularla ilgili yöre insanıyla görüşmeler yapılmış, yer yer efsanelere de yer verilmiştir. Sonuç olarak, halk takvimi ve sayılı günlerle ilgili bilgilerin zayıflamaya başladığı, bu bilgilerin günlük yaşamda daha az kullanıldığı, yeni neslin genellikle bu bilgilerden haberi olmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Biray (2013), “Bugün Hava Nasıl Olacak?” isimli makalesinde Kazak Türkleri arasında hava tahminleri ve buna bağlı takvimlerle ilgili söz varlığını araştırmıştır. Halk takvimiyle hava ve iklim tahmini, hayvan hareketlerine göre hava tahmini, haftanın günlerine, gök cisimlerine, tabiat olaylarına, yönler ve bitkilere göre hava tahmini olarak gruplandırmış; hava ve iklim ile ilgili atasözleri ve deyimleri de bir sonraki bölümde incelemiştir. Sonuç kısmında ise bu tür çalışmaların tabiatla iç içe yaşayan, işi tabii ortam olan insanlara her konuda yardımcı olacağına ve stratejik kararlar alabilmelerini sağlayacağına değinmiştir.

Akinoğlu (2004), “Yapılandırmacı Öğrenme ve Coğrafya Öğretimi” adlı makalesinde anlamaya ve anlamlandırmaya dayalı eğitim sistemi olan yapılandırmacılığa geçişi ele almış, coğrafya eğitiminde de yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği yöntem ve tekniklerden bahsetmiştir.

Yürüdü (2009), “Coğrafya Eğitiminin Öteki Yüzü” isimli makalesinde, coğrafya eğitimindeki dağların, nehirlerin, yer aldığı salt olgusal bilgidan ziyade, diğer yüzü olan insanların merak duygusuna hitap eden, insanın doğayı anlamasına yardımcı olan sevimli yüzünden bahsetmiştir. Bu yüzde yerel coğrafi bilgiye de bir vurgu yapmıştır. Makalenin devamında coğrafya müfredatına yönelik eleştirilerini diğer ülkelerin coğrafyaya verdiği önemle kıyaslamıştır.

Gülersoy (2013), “Doğal Mirasın Korunması Açısından Sosyal Bilgiler (Ortaokul) ve Coğrafya (Orta ve Yükseköğretim) Müfredat Programlarının Değerlendirilmesi” makalesinde doğa kaynakların hızla tüketildiği; niteliğinin ve niceliklerinin azaldığına ilişkin duruma dikkat çekmiş; kalan doğal mirası koruma için Sosyal Bilgiler (Ortaokul) ve Coğrafya (Orta ve Yükseköğretim) müfredatlarını incelemiştir. Sonuç olarak ise incelenen müfredatlardaki kazanımların doğal mirası koruma konusunda yetersiz kaldığına, müfredatın bu anlamda değiştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Araştırmamızda Karahayıt'ta yaşayan insanların yerel coğrafi bilgisine ilişkin halk takvimi ve halk meteorolojisiyle ilgili kısma gelindiğinde katılımcıların bu atasözlerine değindikleri görülmüştür. Bu yüzden literatürde atasözleri ve coğrafyayla ilgili kaynaklar da ayrıca araştırılmıştır. Aşağıdaki kaynaklarda coğrafi faktörlerin atasözlerine yansımaları incelenmiştir.

Başbüyük ve Akpınar (2010), “Erzincan Atasözlerinin Coğrafi Analizi” makalesinde insan ve çevre etkileşimi sonucu ortaya çıkan atasözlerine değinmiştir. Erzincan'da kullanılan atasözlerini iklim özellikleriyle, ekonomik faaliyetlerle, göç, hidrografya, bitki, jeomorfoloji ile ilgili atasözleri olmak üzere 6 grupta incelemiştir. Çıkan sonuç diğer atasözlerinde olduğu gibi coğrafi anlam taşıyan atasözlerinin de uzun gözlem ve deneyimlerden sonra coğrafi çevre şartlarının etkisini gösterecek şekilde kullandığını göstermektedir.

Özcan (2015), “Türk Atasözlerinde İklim, Mevsimler, Hava Olayları ve Halk Takvimi” makalesinde atasözlerini iklim ve hava olayları başlığında toplamış bunları karasal, ılıman nemli, yağışlı, genel iklim ve hava olayları başlıkları altında gruplandırmıştır. Mevsimler ve aylar bölümünde ise araştırma konumuzla bağlantılı olan halk takvimindeki aylardan olan karakış ve hamsine yer verilmiştir. Bu aylar daha ayrıntılı olarak atasözlerinde halk takvimi etkisi başlığında incelenmiştir. Sonuçta ise halk takviminin oluşumunda mevsim geçişleri, hava olayları ve iklimin etkili olduğuna değinmiş; bunlara yansıyan atasözlerinin ise sözlü gelenekte halk takviminin işlerliğini arttırdığına dikkat çekmiştir.

Gülüm (2009), “Coğrafya Öğretiminde Kullanılabilecek Doğa İçin Söylenmiş Türk ve Türkmen (Türkmenistan) Atasözleri Üzerine Araştırma” makalesinde doğa için söylenmiş benzer atasözlerini insanları uyarıcı ve öğretici

olanlar olarak gruplara ayırmış; coğrafya öğretiminde bu atasözlerinin kullanılabilmesine değinmiştir. Sonuç olarak ise doğa için söylenmiş atasözlerinin uyarıcı, yol gösterici, günlük hayatın düzenlenmesine ilişkin bilgilendirici ve doğal olay, olguların işleyişine dikkat çekici özelliklere sahip olduğunun üzerinde durmuş, atasözlerinin coğrafya öğretimi sırasında kullanılmasının faydalarına değinmiştir.

Karakuş (2014), “Türk Atasözlerinde İklim Algısı ve Coğrafya” makalesinde atasözlerinde ki iklim algısını araştırmıştır. İklim, iklim elemanları ve insan-iklim etkileşimiyle ilgili 106 atasözüne ulaşmıştır. Daha sonra bu atasözlerini aylar ve mevsimlerle ve iklim elemanlarıyla ilgili olanlar olarak iki grupta değerlendirmiştir. Sonuç olarak, atasözlerindeki iklim algısının Türklerin yaşadıkları coğrafi bölgelerin özelliklerine göre oluşturuldukları görülmüştür. Mevsim algısına bakıldığında ise yaz aylarının daha çok istendiği ve sevildiği, kış aylarının sevilmediği ve dikkat edilmesi gereken dönemler olduğu ortaya çıkmıştır.

Gülüm ve Boz (2011), “Doğa Üzerine Söylenmiş Türk Dünyası Ortak Atasözlerinin Coğrafi Analizi (Kırgızistan- Türkiye Örneği)” makalesinde benzer coğrafi özelliklerin görüldüğü Kırgızistan ve Türkiye’de benzer atasözlerini araştırmıştır. Coğrafi anlam taşıyan atasözlerini iklim ve tarımsal faaliyetler, halk takvimi, yer şekilleri, çevre sorunları ve çalışma hayatı ile ilgili olanlar olmak üzere altı ana başlıkta ele almıştır. Sonuçta karşılaştırılan Türk ve Kırgız atasözlerine bakıldığında her iki Türk toplumunun ortak geçmişinin ve benzer yaşam koşullarının olması benzer atasözlerinin görülmesine sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Kazancı’nın (2010), “Otantik Öğrenme Açısından Yerel Coğrafi Bilgi” isimli tezi Artova Yöresinde, yörenin yerel coğrafi bilgisini ortaya koymaya yönelik bir araştırmadır. Bu doğrultuda araştırmaya katılanların doğal coğrafya, yön bulma, beşeri coğrafya, doğal afetler ve çevre sorunları, zaman ve halk takvimi ile ilgili yerel coğrafi bilgileri nelerdir? , bu yerel coğrafi bilgileri kendinden sonraki nesle aktarmakta mıdır? sorularına cevap aranmıştır. Araştırma, Artova yöresinde yaşayan kişilerle görüşmeler sonucu ortaya çıkarılmıştır. Bu görüşmeler sonucu elde edilen bilgilerin gelecek nesillere aktarılması ve Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması için önerilerde bulunulmuştur. Bu kaynaktan yola

çıkarak bu araştırmada da otantik öğrenme ve yerel coğrafi bilgi konuları detaylı incelenmiş, bu yönde literatür çalışmaları yapılmıştır.

Horzum ve Bektaş (2012), “Otantik Öğrenmenin Topluma Hizmet Uygulamaları Dersini Alan Öğretmen Adaylarının Derse Yönelik Tutum ve Memnuniyetine Etkisi” isimli makalesinde Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde otantik öğrenmenin öğretmen adaylarının derse yönelik tutum ve memnuniyetlerine etkisini belirlemek için ön-test, son-test uygulaması yapmış, araştırma sonucunda bu dersi otantik öğrenme etkinlikleriyle geçiren öğretmen adaylarının derse yönelik tutum ve memnuniyetlerinin, geleneksel öğrenme etkinlikleriyle dersi geçiren öğretmen adaylarına göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Horzum ve Bektaş (2014), “Otantik Öğrenme” isimli kitabında otantik öğrenmeyi detaylı incelemiş, araştırmamız için de otantik öğrenme açısından en çok faydalanılan kaynaklardan biri olmuştur. Kitap eğitime genel bir bakış bölümüyle başlayıp, otantik öğrenmenin özellikleri, otantik öğrenmenin bileşenleri, otantik öğrenmede öğretmen ve öğrenci rolleri, otantik öğrenmede ortam özellikleri, otantik öğrenmede kullanılacak olası yöntem ve teknikler, otantik öğrenmeyle ilgili yanlış anlamalar, otantik öğrenmeyle ilgili örnekler ve uygulamalar, bölümleriyle devam etmiştir.

1.9. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Araştırma 50 yaş üstü kişilerde, Aydın iline bağlı Karahayıt Mahallesi’nde yaşayan kişilerle sınırlıdır.

2. Araştırmada görüşme yapılan öğrencileri, Dalama Ortaokulunda okumakta olan öğrencilerle sınırlıdır.

3. Araştırma, sadece kültürel coğrafi bilgi ile sınırlıdır. Diğer alanlardaki kültürel bilgiye yer verilmemiştir.

4. Araştırma otantik öğrenmeyle olan benzerlikleriyle sınırlıdır.

1.10. Tanımlar

Coğrafya: Yeryüzünün şekillenmesini, şekillenmede etkili olan etkenleri ve yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, hayvan, bitki, hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkileri ve bunların dağılımını inceleyen bilim dalıdır (Atalay, 2005: 1).

Otantik Öğrenme: Donovan, Bransford ve Pelegrino'ya göre (1999), öğrencinin günlük hayatıyla ilişkili olan gerçek dünya problem ve projelerinin bağlamlarında yer alan ilişkileri keşfetme, tartışma ve kavramları anlamlı bir şekilde yapılandırmasını içeren bir eğitim yaklaşımıdır (Akt: Horzum, Bektaş, 2014).

Yerel Coğrafi Bilgi: İnsanların yaşadıkları yerlerin doğal ve beşeri özelliklerine göre yüzlerce yıllık yaşam deneyimleri sonucunda oluşturdukları ve kendilerinden sonrakilere aktardıkları coğrafya ile ilgili bilgilerdir (Kazancı, 2010: 4).

Halk Takvimi: Herhangi bir yöre insanının, temelde kültürel bir miras olarak edindiği, doğal olgularla, toplumsal kurumlar ve olgular arasındaki uzun süreli deneyimlere dayalı ilişkinin kurulduğu dinsel, tarihsel, töresel, eğitsel, inançsal, hukuksal, tarımsal, siyasal, ekonomik bağın anımsama ve anımsatma görevini üstlenmiş olan zaman-hayat ikilisinin sistemli bir dizgesidir (Erginer, 1984: 22).

Halk Meteorolojisi: Geleneksel yöntemlerle hava tahmini yapılmasıdır (Başuğur, 1996: 2).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğretim İlkeleri ve Coğrafya

Doğruluğu kanıtlanmış ve hertürlü kuşkudan arındırılmış, araştırmacıyı başarıya ulaştıran öncül düşünceler ya da kılavuz (yol gösterici) fikirlere veya düşüncelere ilke denir (Doğanay, 2014: 204).

Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir.

- Öğrenciye görelilik ilkesi
- Yakından uzağa ilkesi
- Bilinenden bilinmeyene ilkesi
- Somuttan soyuta ilkesi
- Açıklık ilkesi (ayanılık ilkesi)
- Aktivite ilkesi (yaparak yaşayarak öğrenme ilkesi)
- Bütünlük ilkesi
- Ekonomiklik ilkesi
- Güncellik ilkesi

Bu ilkeler coğrafya öğretiminde bilginin kalıcılığının sağlanması açısından önemlidir. Özellikle yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ve aktivite (yaparak yaşayarak öğrenme) ilkesi araştırma konusuyla doğrudan ilgilidir.

2.1.1. Öğrenciye Görelilik

Öğrenciye sunulacak öğretim programı bilgileri, bunların sunumda yararlanılacak öğretim yöntem ve teknikleri ile öğrencinin fiziksel, zihinsel ve sosyal düzeyinin bir paralellik göstermesidir (Doğanay, 2014, 204). Öğrenme, öğretmen sürecinde dikkat edilmesi gereken ilk ilkedir.

2.1.2. Yakından Uzağa İlkesi

Doğanay'a (2014) göre, insan, belli bir çevrede yaşar ve o çevrenin, öznel ve nesnel özelliklerinden etkilenir. Hatta, kimi düşünürlere göre birey, öncelikle çevresinin etkisindedir. Hem yaşadığı çevrenin etkisinde kalır; hem de yakın

çevresini, sürekli merakından dolayı daha rahat algılar. Yerel coğrafi bilgi de bireylerin bu ilkedan yola çıkarak çevresinden edindikleri bilgilerle ortaya çıkar. Birey doğumundan itibaren yaşadığı çevreyle ilgili önce ailesinden olmak üzere arkadaşlarından büyüklerinden sürekli birşeyler öğrenir. Dersler işlenirken bu öğrendiği bilgi yakın çevresinde başlayıp uzaklaşarak devam edilmelidir. Öğrenen içinde bulunduğu ve ilgi kurduğu nesnel olayları daha rahat ve kolay algılar yani öğrenir. Yakın çevre olayları ile ilgi kurmadan, uzak çevre olaylarına geçilmemelidir. (Güngördü, Ocak 2002: 84)

2.1.3. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi

Doğanay'a (2014) göre, bu ilkeye, bilinmesi gereken öncül terimler, temel kavramlar, ilkerler ve esaslar veya öğrencinin hazır bulunuşluğu da denilebilir. Örneği nem (rutubet) teriminin ne anlama geldiğini, kaynaklarını ve nasıl oluştuğunu bilmeden, yani öğrenmeden bulut yağış ve yağış çeşitleri gibi iklim bilgisi konularını öğrencilere kavratmak olanaksızdır.

2.1.4. Somuttan Soyuta İlkesi

Soyut bilgilerin öğrenilmesi ve öğretilmesi oldukça zordur. Eğitim ve öğretimde önce somut kavram ve bilgilerden başlanarak bilgiler verilmeli daha sonra soyut kavramlarla devam edilmelidir. Bu şekilde konunun anlamlandırılması daha kolay ve ilgi çekici olacaktır.

Doğanay'a (2014) göre, öğretimde soyutu somutlaştırma yollarından biri çok örnek vermek, bir diğeri ise araçlar ve gereçler kullanmak olup; ne kadar sık araç gereç kullanarak öğretim yapılırsa, soyut kavramlar ve soyut fikirler, o derece somutlaştırılmış ve öğrenilmeleri de kolaylaştırılmış olur.

2.1.5. Açıklık İlkesi

Bu ilkeye, ayanilik ilkesi de denir. Doğanay'a (2014) göre, eğitimcinin dersi işleme sırasında, ne ifade ettiği, kesin ve net olmalıdır. Açık ve anlaşılır ifadeler kullanmalıdır. Net ve kısa ifadelerle birlikte elden geldiğince beş duyuyu harekete geçirecek biçimde derslerin işlenmesi gerekir.

2.1.6. Aktivite (etkinlik) İlkesi

Doğanay'a (2014) göre aktivite (faal oluŐ) ilkesi, derslerin işlenmesi esnasında öğrenciler ve eğitimcinin, faaliyet halinde olmalarını ifade eder.

Bazı eğitim bilimciler bu ilkeye, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesi de derler. Öğrenci ders boyu oturup sadece anlatılanı dinlerse, derse karşı ilgi, istek ve dikkati yavaş yavaş azalmaya baŐlayacaktır. Öğrenciyi etkin tutabilmek için, öğretmenin ders boyunca çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanması gerekir.

2.1.7. Bütünlük İlkesi

Doğanay'a (2014) göre, bütünlük ilkesinin ilk ve en önemli anlamı, sarmal program karŐılıđında kullanılmıŐ olmasıdır. Aynı ders konularının, giderek ayrıntılı programlar olacak biçimde ilkokul, ortaokul ve lisesiniflerinde okutulması anlamına gelir. Bir ğretim programında, iŐlenen konuların basitten karmaŐıđa, kolaydan zora doğru sıralamaları; ayrıca da iŐlenen konuların bilgileri veya fikir yapıları arasında bağlantılar bulunması zorunluluğuna bakarak anlaşılabilir.

2.1.8. Güncellik İlkesi

Doğanay'a (2014) göre, bu ilkeye aktüalite veya yaŐanırlık ilkesi de denir. Eğitilen bireyleri güncel olaylardan soyutlayamayız. Yapılan eğitimle, güncel sözlü ve yazılı medyayı izleyen, bunlarda sergilenen görüŐ ve düŐünceleri eleŐtirel yaklaŐımlar içinde benimseyen kimseler yetiŐtirilmelidir.

2.1.9. Ekonomiklik İlkesi

Demirel'e (2011) göre ekonomiklik dört Şekilde gerçekleşir. Bunlar: yaŐantı, araç gereç ve öğretme zamanı açısından ucuza mal etmek, öğrenme yaŐantısı birden fazla davranıŐı gerektirici olma, diğer yaŐantılarla tutarlı olma, diğer yaŐantılarla kaynaŐıklık.

2.2. Yerel Coğrafi Bilgi

Yerel coğrafi bilgi, insanların yaşadıkları yerlerin doğal ve beşeri özelliklerine göre yüzlerce yıllık yaşam deneyimleri sonucunda oluşturdukları ve kendilerinden sonrakilere aktardıkları coğrafya ile ilgili bilgilerdir (Kazancı, 2010: 4). Çocuklar okula başlama yaŐına gelinceye kadar evre ile ilgili bilgileri

yaşadıkları yerle sınırlı kalmıştır. Okul başladıktan sonra kendi yaşadıkları çevreden daha farklı yerleri öğrenmeye başlarlar. Coğrafyayla ilgili bu bilgileri öğretirken, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ilkelerini kullanmak bilginin kalıcılığını kullanmak açısından önemlidir. Örneğin, Ege bölgesinde yaşayan bir çocuğa, Sosyal bilgiler dersi 6. sınıftaki “Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur” kazanımı (TTKB, <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=39>, 31.08.2016) öğrencilere kazandırılırken önce yaşadığı yerin ikliminden yani Akdeniz ikliminden başlayarak daha sonra ülkesindeki diğer iklim türleri ve özellikleri verilmeli, en sonra Dünya’da görülen iklim tiplerine geçilmelidir. Bu ilkelerin aktif bir şekilde kullanılabilmesi için ise o yerin yerel coğrafi bilgisinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu çalışma Sosyal Bilgiler dersindeki bu eksikliği de tamamlayacak, literatüre katkı sağlayacaktır.

2.3. Halk Takvimi

Takvim sözcüğü Tük Dil Kurumu Sözlüğü’nde şu şekillerde tanımlanmaktadır;

1. Zamanı yıllara, aylara ve günlere ayıran yöntem.
2. Bir yılın günlerini, aylarını, sayılı günlerini gösteren, değişik biçimlerde yapılmış çizelge veya defter:*Takvimi iki gündür koparmadım.* -A. İlhan. 3. *mec.*Yapılacak bir işin türlü evrelerini zamana bağlı olarak gösteren program.

Türk tarihi boyunca zamanı bölümlere bölmek için pek çok takvim kullanılmıştır. Bunlar 12 Hayvanlı Türk takvimi, Hicri takvim, Celali takvimi ve Miladi takvimdir.

İnsanların ilk geçim kaynaklarından biri olan tarım toplumların yapısını değiştirmiştir. Yerleşik hayata geçen toplumlar tarımla birlikte doğayla da fazla iç içe olmuş, doğa olaylarıyla ilgili daha fazla gözlem yapma imkanı bulmuşlardır. Bu imkanlarla birlikte toplumların gözlem ve deneyimleriyle oluşturdukları halk takvimi ortaya çıkmıştır. Kendi deneyimlerinden yola çıkarak, zamanı özel zaman dilimlerine ayırmışlardır.

Halk takvimi, herhangi bir yöre insanının, temelde kültürel bir miras olarak edindiği, doğal olgularla, toplumsal kurumlar ve olgular arasındaki uzun

sürekli deneyimlere dayalı ilişkinin kurulduğu dinsel, tarihsel, töresel, eğitsel, inançsal, hukuksal, tarımsal, siyasal, ekonomik bağın anımsama ve anımsatma görevini üstlenmiş olan zaman-hayat ikilisinin sistemli bir dizgesidir (Erginer, 1984, 22). Erginer'e (1984) göre zaman-hayat ikilisinin sistemli dizgesini oluşturmak için bazı temel etkenler vardır. Bu etkenler beş ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar: ekolojik etkenler, doğa etkenler, dinsel etkenler, ekonomik etkenler ve toplumsal, toplumlararası olaylardır.

• **Ekolojik etkenler** Kendi arasında ikiye ayrılır. Bunlar: Coğrafi etkenler ve iklim koşulları- mevsimlerdir. Coğrafi etkenler: insanların yaşamlarını sürdürdükleri çevre fiziki çevredir. Bunlara dağlar, nehirler, bitki örtüsü örnek gösterilebilir. Bu anlamda fiziki çevrenin halk takvimine yansımaya örnekler vermek mümkündür. Örneğin, Mısır takviminde Nil taşkınlarının yer alması fizik çevrenin takvime yansısını göstermektedir. Bir diğer etken ise iklim koşulları-mevsimlerdir. Bu etken de fiziki çevre içinde yer alır. Örnek verilecek olursa, hangi mevsimlerde, hangi hayvanların avlanabileceğine ya da hangi tür yenilebilen bitkilerin elde edileceğine ilişkin konuların Mezopotamya takvimine yansıdığı görülmektedir.

• **Doğal etkenler:** Doğal afetlerin halk takvimine yansıması yine iki şekilde olabilir. Bunlardan biri afetlerdir. Halk takvimi açısından örneklere yazılı kaynaklarda rastlanmamış olsa da Erzincan ve Gediz depremi konuyla ilgili örnekler olabilir bir diğeri ise göksel olaylardır. Ay'ın görünen şekilleri, kimi yıldızlar, yıldız kümeleri yerel takvimin oluşumunda yer almıştır. Ayrıca bulgular kısmında bu konuya tekrar yer verilecektir.

• **Dinsel etkenler:** Mana inancından bu yana “do tudes” – ben vereyim, sen de ver ilkesinden kaynaklanan kimi doğa öğelerine; ay, güneş, rüzgar vb. tapınımlar görülür. Bu öğeler giderek takvimin konusu haline gelmiştir. İslam dininde ise çeşitli kandiller, kutsal aylar, hac ve hayırla ilgili nokta ya da dilimler, halk takviminin oluşumundaki dinsel etkenlere örnek olarak gösterilebilir.

Ayrıca gelenek haline gelen yağmur duaları dinin doğa olaylarına yansımış şekli olarak görülebilir. Bu tür inanışlar halk inanışlarının da konusu olmuştur.

• **Ekonomik etkenler:** Halk takvimi bünyesinde yeri alan temel öğelerden pek çoğunun üretim türü ve buna bağlı olarak da toplumsal yapının kimi unsurları ve kurumları oluşturur. Temelde, halk takvimlerinin oluşumunda rol oynayan hemen hemen bütün etkenler, toplumun ekonomik yapısından, ekonomiyi belirleyen uğraş türünden kaynaklandığı görülmektedir. Bunu halk arasında kullanılan ay adlarıyla örneklersek, Nisan: Göç ayı, Mayıs: kiraz ayı, Haziran: Orak ayı gibi doğrudan ekonomik uğraşlarla ilgili adlar yaygın kullanım alanı bulmuştur.

• **Toplumsal ve toplumlararası olaylar:** Toplumsal ve toplumlararası kimi olaylar da yine hemen her takvimde yer alır. Bunlara inkılaplar, savaşlar, galibiyetler, göçler örnek verilebilir.

2.4. Halk Meteorolojisi

Meteoroloji, atmosfer ve atmosferik olaylarla ilgilenen bilim dalıdır. Meteoroloji kelimesi, Yunanca 'meteoros', 'yüksek' ve 'logos' 'anlatmak' kelime bileşenlerinden türemiştir. Meteoroloji hava olaylarıyla ilgilendiği kadar, iklim, atmosferin fiziki, dinamik ve kimyasal özellikleri ile atmosfer ve yer arasındaki karşılıklı etkileşimle de ilgilenir (<http://www.mgm.gov.tr/genel/meteorolojisozlugu.aspx?>, 30.08.2016).

Atmosfer olaylarınına nem, yağış, rüzgarlar konu olur. Birey bu atmosfer olaylarının oluşumunu gözlemleyerek kendince doğayla ilgili bilgilere ulaşır. Edindiği bu bilgileri deneyimleyerek tecrübeler sağlar. Örneğin, ne zaman yağmur yağacağını, nereden hangi rüzgarın eseceğini, esen bu rüzgarın ne gibi sonuçları olacağını tahmin etmeye çalışır.

Başuğur'a (1996) göre halk meteorolojisi kısaca geleneksel yöntemlerle hava tahmini yapılmasıdır. Halk meteorolojisini oluşturan bu tahminler farklı gözlemler sonucu oluşur. Rüzgarın esiş yönüne göre, bulutlara göre, bitkilere ve hayvanlara, bulutların yönüne, gök cisimlerine, mevsim özelliklerine göre hava tahmini halk meteorolojisini oluşturan başlıklardan sayılabilir. Genelde halk meteorolojisi üzerinde halk kültürü bünyesinde yer verilir. Halk meteorolojisi coğrafyanın araştırma konusu olmaktan çok edebiyat bölümlerinde halk inanışları, halk bilimi konularına araştırma konusu olmaktadır (Işık, A. 2004, Şimşek, R. 2008, Ragibova, İ. 2008, Gedik, M. 2008, Şimşek, E. 2010, Çağlayanı H. 2011) .

2.5. Otantik Öğrenme

Otantik sözcüğü Türk Dil Kurumu sözlüğünde (TDK), eskiden beri mevcut olan özelliklerini taşıyan, olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>, 23.08.2016).

Otantik öğrenme, Horzum ve Bektaş'a (2014) göre de şu anlamlara gelmektedir.

- Özgün, yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan;
- Orijinal, özgün ve otantik;
- Gerçek, aslına uygun nitelikler taşıyan, sahici, doğadaki gibi olan, doğayı olduğu gibi yansıtan, yapay olmayan;
- Güvenilir, güven duygusu veren, güvenilen, itimatlı.

Öğrenmenin gerçekleşmesi, bilgilerin somutlaştırılması için birey öğrendiği bilgileri gerçek yaşamla bağdaştırır. Böylelikle öğrenilen bilgi daha kalıcı bir hale gelebilmektedir. Gerçek yaşamla kurulan bu bağ otantik öğrenme kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Maxwell, Phelps, Braden ve Warren'e (2003) göre, otantik öğrenme, bilgilerin gerçek dünya uygulamalarında kullanımını sağlayan, bağlamlar yoluyla öğrenmedir (Akt. Horzum ve Bektaş). Otantik öğrenmede amaç, bireyin doğrudan bir konuyu öğrenmesi değil, gerçek dünya problemlerine çözüm üretmesidir. Otantik öğrenmede birey, gerçek dünya problemlerini çözmek için konuyla ilgili bilgi ve becerileri edinir; öğrenme böylece gerçekleşir (Horzum ve Bektaş, 2014: 13).

(Herrington, Oliver ve Reeves, 2003). Rule'ın (2006) 45 makaleyi inceleyerek elde ettiği ve Mims'in (2003) belirlediği otantik öğrenme özellikleri aşağıdaki şekildedir:

- Otantik öğrenme, otantik görev temellidir.
- Disiplinler arasıdır.
- Okul ve sınıfın dışındaki gerçek dünyayla yakından ilişkilidir.

- Öğrenme sürecinde oluşturulan ürünün sınıf dışından izleyicilerle paylaşılmasını gerektirir.
- Öğrencilerin araştırma ve sorgulama yapmasını gerektirir.
- Öğrencilerin karmaşık görevlerde analiz, sentez, tasarlama, kurgulama ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerileri ile meşgul olmalarını sağlar.
- Diğer öğrenciler, öğretmenler, aileler ve uzmanlar arasında sosyal bir ortamda yürütülür.
- Öğrencilerin sosyal konular üzerinde durmalarına olanak sağlar.
- Öğrencilerin proje çalışmalarında doğrudan kendi öğrenmeleriyle ilgili sorumluluk üstlenmelerini gerektirdiği için kendilerini güçlü hissetmelerini sağlar.
- Kaynak kullanımı, yeterli kaynağa ulaşıldığında etkili olur.
- Öğrencilerin yapılandırılmış destek (scaffolding) kullanmasına olanak tanır (Akt. Horzum ve Bektaş, 2014: 15).

Otantik öğrenme süreci otantik görevlerle başlayıp, otantik etkinlik ve değerlendirmelerle yürütülür. Otantik görevler, günümüzde ve/veya gelecekte öğrencinin karşılaşacağı problem ya da durumlarda kullanılabileceği bilgi ve beceri kazandırabilecek nitelikte olmalıdır. Otantik etkinlikler problem çözme, kritik düşünme, bilgi sentezleme ve becerilerini gerçek dünya bağlamlarında uygulama yapmaya olanak sağlamalıdır. Otantik öğrenmeyi değerlendirme anlamlı, kayda değer ve önemli kazanımlarla sonuçlanabilecek gerçek hayat durumlarını yansıtan bir süreç değerlendirmedir. Otantik öğrenme sürecinde, gerçek hayat problemleri ve konularına yönelik yoğun deneysel ve gözlemsel öğrenme ve değerlendirmeler yer alır (Akt. Horzum ve Bektaş, 2012, 344).

Karahayıt'ta halkın yerel coğrafi bilgisi ortaya çıkarılırken, hem kültürel bir katkı hemde gözlem ve deneye dayanan bu bilgiler bilime de bir katkı sağlamıştır. Ancak bu araştırmada bu yerel bilgilerin eğitimde nasıl kullanacağına da bir giriş yapmıştır. Yerel coğrafi bilginin öğretimine ilişkin en uygun yollardan biri otantik öğrenmedir. Yukarıda otantik öğrenmenin bireye sağladığı yararlar açıkça verilmiştir.

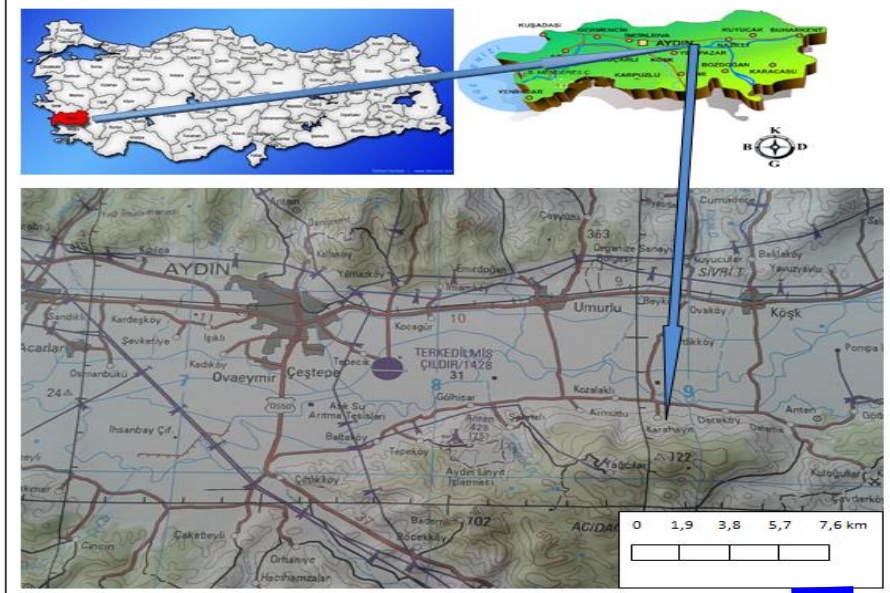
2.6. Araştırmayla İlgili Genel Bilgiler

2.6.1. Araştırma Alanı

Aydın ili 37°-38° Kuzey paralelleri ile 27°-29° Doğu meridyenleri arasında, Ege Bölgesi'nin güneybatı kesiminde yer almaktadır. Batısında Ege Denizi, kuzeyinde İzmir, kuzeydoğusunda Manisa, doğusunda Denizli, güneyinde Muğla yer alır. Çalışmamızın sınırları Aydın şehrini içine almaktadır ve bu alan yaklaşık olarak 37° 48' 00" ile 37° 52' 00" Kuzey enlemleri ile 27° 54' 00" Doğu boylamlarının kesiştiği sahada yer almaktadır.

Araştırma ise, Aydın iline bağlı Karahayıt ve Dalama Mahallesiinde gerçekleşmiştir. Yerel coğrafi bilgiyi yörede yaşayan insanların uzun yıllar deneyimledikleri ve gözlemledikleri bilgiler oluşturur. Bu yüzden en eski yerleşim yerleri örnek alınmıştır. Bu merkezlerin seçilme nedeni iki merkezin de nahiye olmasıdır.

Şaşmaz'a göre (2014) Karahayıt Nahiyesi, Armudlu, Alanlı, Baltaköy, Dere, Şahnalı, Sıralı, Karahayıt, Kırıklar, Kasar, Kozalaklı, Kuloğulları, Güderenli, Gölhisar, Mesutlu, Yağcılar, Yortuçma Alaçıklı, Yeniköy isimli 16 köyden meydana gelmiştir. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, Başvekil İsmet ve Dahiliye Vekili Şükrü Kaya tarafından 31 Aralık 1932 tarihinde düzenlenen bir üçlü kararname ile Aydın Vilayeti Merkez Kazası'na bağlı Karahayıt Nahiyesi Merkezi'nin Karahayıt Köyü'nden Dalama Köyü'ne nakli gerçekleştirilmiştir. Karahayıt Mahallesi harita üzerindeki yeri Şekil 2.6.1.1'de gösterilmiştir. Haritada da görüldüğü gibi mahalle (2014 öncesinde Aydın Büyükşehir Belediyesi olmadan önce burası köy statüsündedir) yamaç eteği yerleşimidir. Bu şekilde taşkınlardan korunabilmektedir.

Şekil 2.1. Araştırma Sahasının Lokasyonu (Kaynak: Harita Genel Komutanlığı, 1/250.000 Aydın Kabartma Haritası, NJ35-11’den alınarak)

Resim 2.1. Karahayıt Köy Meydanı ve Kahvesinden Bir Görüntü

2.6.2. Aydın İli İklimi ve Bitki Örtüsü

İklim ve Bitki Örtüsü Akdeniz ikliminin hâkim olduğu İl’de yazlar sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçer. Büyük Menderes vadisi, diğer Ege ovaları gibi batıda denize doğru açılan bir oluk biçimindedir. Bu yüzden denizin ıltıcı etkisi ve yağış getiren rüzgârlar iç kısımlara kadar kolaylıkla girer. Kuzey

rüzgârları sebebiyle Akdeniz bölgesine göre daha serindir (http://www.izmir.mgm.gov.tr/files/iklim/aydin_iklim.pdf, 21. 09. 2016).

Dağlık alanlarda maki bitki örtüsü hakimdir. Bu alanlarda delice zeytin ve aşu zeytinler, mersin, yemiş, menengeç, ahlat, kekik vb. bitkilere rastlanır. İlin % 37'si ormanlık alanlarla kaplıdır. Düzlük ve verimli topraklarda ise inir narenciye, erik, şeftali ağaçları, narenciye bahçeleri ve zeytinlikler büyük alanlar kaplar (Akt. Aydın Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü).

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Zamanla İlgili Bulgular

Bu bölümde saat ve gün ile ilgili hem yerel hem de araştırmaya katılan öğrencilerden alınan veriler değerlendirilmektedir.

3.1.1. Saatle İlgili Bulgular

Çizelge 3.1. Günün Hangi Saatle Başladığına İlişkin Bilgiler

	f	%
Sabah ezanının okunmasıyla	14	28, 6
Sabah saatlerinde (6'da, 7' de, 8'de)	13	26, 5
Güneşin doğmasıyla	12	24, 5
Ben uyanınca	8	16, 3
Gece yarısı	2	4, 1
Toplam cevap sayısı	49	100

Çizelge 3.1.'de araştırmaya katılan kişilerin, günün hangi saatle başladığına ilişkin algısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan yerli halktan 50 kişinin verdiği 49 cevaptan 14'ü (% 28, 6) günün sabah ezanı okunmaya başladığı zaman başladığını tahmin etmektedir. 13'ü (%26,5) günün başlama saati olarak sabah saatleri olduğunu söylemiştir. 13 cevaptan 8'i (%61,5) günün saat 6'da, 3'ü (%23,1) saat 7'de, 2'si (% 15,4) saat 8'de başladığını tahmin etmiştir. Cevaplara göre 12'si (%24,5) Güneş'in doğmasıyla günün başladığını ifade etmektedir. Bu üç cevabı verenlerin genel düşüncesi sabah erken uyanmanın günü değerlendirmede daha verimli olacağı yönündedir. Cevaplayıcı 17'nin verdiği cevap şu şekildedir. *“Sabahın erken vakitlerinde kalkarsan nasip bol olur. Daha çok iş yaparsın, günün verimini alırsın bizim köyde, erken kalkan işine öğlen kalkan düşüne derler”*. Bunun yanı sıra verilen cevapların 8'i (%16,3) günü *sabah ne zaman uyanırsam, gün o zaman başlar*, şeklinde cevaplamıştır. Cevapların 2'si (% 4,1) ise günün gece vakti saat 00.00'da başladığını ifade etmiştir. Genel algıya bakıldığında toplamda 47 cevap (% 95,1) günün genel olarak sabah vakitlerinde başladığını; sadece 2 cevapta (% 4,1) gece yarısı başladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da zamanla ilgili bir kavram yanlışlığı olduğunun göstergesidir.

Çizelge 3.2. Güneşe veya Gölgesine Bakarak Saat Tahmininde Bulunanlar

	f	%
Gölgesine göre tahminde bulunanlar	32	50,8
Güneşin yüksekliğine göre tahminde bulunanlar	31	49,2
Toplam cevap sayısı	63	100

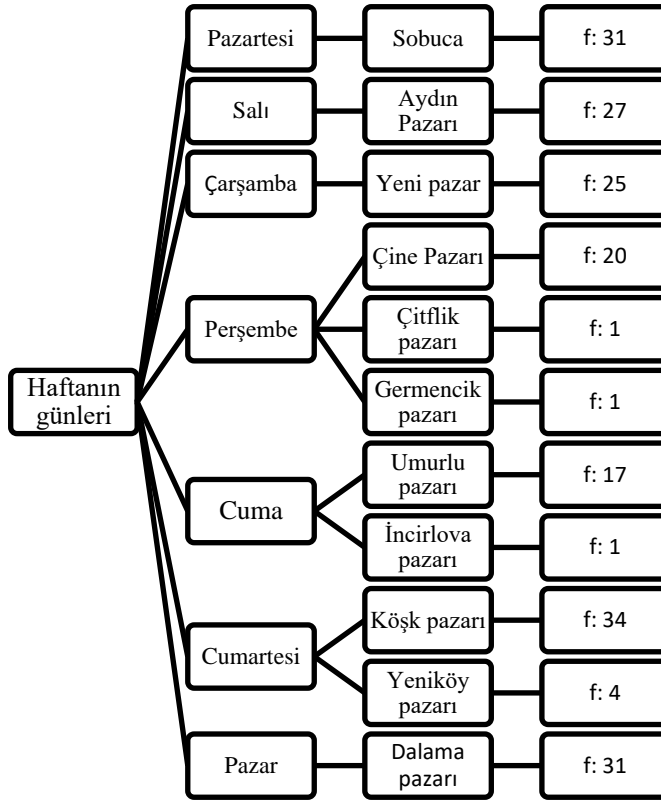
Çizelge 3.2.'de Araştırmaya katılan yerli halktan kişilerin saate bakmaksızın da zaman tahmininde bulunabildikleri gözlemlenmiştir. Verilen cevapların 32'si (%50,8) gölgesine bakarak zamanı tahmin edebildiğini göstermektedir. Genel algıya bakıldığında gölge uzunluğuna göre tahmin yapabildikleri görüşü yaygındır. Öğle vaktinde gölgelerinin kısa ve dik olduğu, ikinci vakitlerinde ise gölgelerinin konumlarına göre sağa veya sola kaydığı ve uzun olduğunu gözlemlenmişlerdir. Ayrıca araştırma alanı olan Karahayıt'ın geçim kaynağının tarım olmasından dolayı, tarımda çalışan kişi sayısı fazladır. Tarımda çalışanlar, eskiden saat olmadığını, iş bitiş saatini gölge uzunluklarına bakarak anladıklarını söylemişlerdir. Bu yoruma göre gölgeleri 7, 8 adım olduğunda saatin 5 olduğunu tahmin ettikleri ve işten çıktıklarını belirtmişlerdir. Cevaplayıcı 31'in yorumu bu sonucu destekler niteliktedir. *“Eskiden saat yoktu. Biz tarlaya işçi olarak giderdik. Tarladan çıkış saatini gölgemize bakarak anlardık. Gölgemiz 7 ayak olunca işten çıkılırdı 5 olurdu saat.”*

Yine çizelge 3.2. incelendiğinde, cevapların 31'ine (%49,2) göre güneşin yüksekliğine bakarak da saati tahminde bulunabildikleri görülmektedir. Güneş doğudan bir adam boyu kadar yüksekseyse saatin sabah 9-10 sıraları olduğu, tam tepedeysse öğle vaktinin geldiği saatin 12-13.00 gibi olduğu, Güneş, Batı tarafındaysa ve batmasına bir adam boyu kaldıysa saatin 16.00-17.00 sıraları olduğu tahmin edilmektedir. 31 cevabın yalnızca 3'ü (%9,7) Güneş'in batışının mevsime göre değiştiğini kış mevsiminde 16.00-17.00 gibi battığı; yaz mevsiminde ise 20.00-21.00 sıralarında battığını söylemiştir.

Dalama Ortaokulunda okuyan Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrenciye ve Dalama'da ikamet eden 10 öğrenciye saatle ilgili tahminleri sorulduğunda, saati herhangi bir şekilde tahmin edemedikleri, genelde mekanik saat kullandıkları cevabına ulaşmıştır.

3.1.2. Gün ile İlgili Bulgular

Karahayıt'ta verilen yerli halkın cevaplarına bakıldığında gün 3 bölüme ayrılır. Bu bölümler sabah, öğle, akşamdır. Sabah Güneş'in doğumundan öğle ezanına kadar olan vakittir. Öğle, öğle ezanından ve güneşin tam tepede olma zamanından başlayıp, Güneş'in batışına kadar olan süredir. Akşam vakti ise Güneş'in batışından başlayıp gün bitene kadar olan süredir. Cevaplayanların bazıları *guşluk* kavramına değinmiştir. Guşluk ise sabah 9-10 sıraları gibi olan vakittir. Günün bölümlerinin kaçar saat olduğu sorusunda genel olarak mevsime göre değıştiği bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 3.1. Çevre Köylerde, İlçelerde Kurulan Yerel Pazarların Kuruluş Günleri

Araştırmaya katılan yerli halkın verdiği cevaplara göre günlerin isimlendirilmesinin eski zamanlarda pazar isimlerine göre olduğu ortaya çıkmıştır. Pazartesi gününe 31 kişi Sobuca denildiğini söylemiştir. 31 kişinin 5'i Koçarlı'ya ait bir yer olduğunu ve Sobuca'da Pazar kurulduğu için pazartesiye Sobuca

denildiğini söylemiştir. 26 kişi ise Pazartesiye eskiden Sobuca denildiğini, ancak Sobuca'nın kelime anlamını bilmediklerini söylemiştir. Salı gününe Aydın günü, Cumartesi gününe Köşk günü, Pazar gününe ise Dalama günü denildiği ortaya çıkmıştır.

Dalama Ortaokuluna taşımayla gelen 10 öğrenciye günlerle ilgili soru sorulduğunda bilinen haftanın günlerini söylemişlerdir. Çevre ilçelerde kurulan pazarlar sorulduğunda verilen cevapları aşağıdaki tablodaki gibidir. 10 öğrenciden sadece 1'i Cumartesiye Köşk günü, Pazar gününe Dalama günü cevabını vermiştir. Neden böyle denildiği sorulduğunda “*Babamlar pazara sebze satmaya gidiyor. Ondan öyle diyor*” cevabı alınmıştır.

Çizelge 3.3. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Günlerle İlgili Verdiği Cevaplar

	f	%
Salı günü Aydın'da pazar kurulur.	4	30,8
Çarşamba günü Yenipazar'da kurulur.	1	7,7
Cuma günü Umurlu'da pazar kurulur.	2	15,4
Cumartesi günü Köşk'te pazar kurulur.	6	46,2
Toplam cevap sayısı	13	100

Dalama Ortaokulunda Dalama'da ikamet eden 10 öğrenci günlerle ilgili bilgileri sorulduğunda haftanın günlerini saymış, çevre ilçelerde kurulan pazarlar sorulduğunda ise, 7 cevapta Pazar günü Dalama'da, 4 cevapta Çarşamba günü Yenipazar'da, 3 cevapta Cumartesi günü Köşk'te pazar kurulduğu cevabı alınmıştır.

3.2. Yön Bulma ile İlgili Bilgiler

Yön, bir yere nasıl varacağınız ve ne yapacağınızı bildiren talimatlardır (MetroCollins Cobuild Essential Dictionary, 1995: 278). Yön belirtme (yön saptama, yön bulma), bir dağa veya tepeye, bir yapıya ya da yeri belli herhangi bir nesneye göre yer ve yönün saptanmasıdır (Demirkaya, Çetin, Tokcan, 2004, 40).

Doğa ile iç içe olan kişilerin pusulaya gerek duymadan yön tahmininde buldukları görülür. Bu tahminlerin Kuzey Yarımküre için ağaçtaki yosunların kuzeyi göstermesi, Kutup yıldızının kuzeyi göstermesi, Güneş'in doğduğunda

Doğuyu batarken Batıyı göstermesi gibi olabilir. Karahayıt'ta yön bulma ile ilgili yerel halkın belirttiği yöntemler aşağıdaki gibidir.

Çizelge 3.4. Yön Bulma Yöntemleri

	f	%
Güneşe göre bulanlar	38	76
Aydın iline göre bulanlar	3	6
Kibleye göre bulanlar	2	4
Yönlerini bulamayanlar	7	14
Toplam cevap sayısı	50	100

Çizelge 3.4. incelendiğinde Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü kişilerin verdiği cevaba göre Güneş'e göre yönlerini bulma yöntemini daha çok kullandıkları görülür. Yön tahmininde bulunanların 38'i (% 76) Güneş'in doğduğu yere Doğu battığı yere ise Batı demişlerdir. Cevaplayıcı 13 yönünüzü bulabiliyor musunuz? sorusuna “*tabi kızım bulurum yönümü, bulmam mı hiç, yönünü bulamayan insan mı olur? Güneşe baktığında belli olur. Güneşin doğduğu yere sağ kolunu verdin mi sağ kol Doğu, battığı yer Batı, önümüz Kuzey, arkamız Güney*” şeklinde cevap vermiştir.

Aydın iline göre tahminde bulunan 3 kişi (% 6), Aydın ilinin Batıda olduğunu, Denizli ilinin Doğuda olduğunu ve yönlerini Aydın'a göre bulduklarını söylemişlerdir.

2 kişi (% 4), Kible yönünü gösterip, bu taraf Güneydir, arkamız Kuzey, sağ kolumuz Batı sol kolumuz Doğu cevabını vermişlerdir.

Yönlerini bulamayan 7 kişi (% 14) bulunmaktadır. Bu kişiler yönlerini tahmin edemediklerini, karıştırdıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak yön tahminleri doğru olsa da yönlerini tahmin edenlerin 9'unun (% 21), Doğu ve Batı yönlerini tahmin edebilseler de Kuzey-Güney yönlerini karıştırdıkları görülmüştür.

Dalama Ortaokulu öğrencilerine yönlerini bulma ile ilgili soru yöneltildiğinde, Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrencinin 7'si ve Dalama'da ikamet eden öğrencilerin 5'i yönleriyle ilgili doğru tahminde bulunmuşlardır. Güneşin doğduğu yere sağ kolumuzu verirsek sağ kol Doğu, sol kol Batı, önümüz Kuzey, arkamız Güney cevabı alınmıştır. Ayrıca yönlerini Güneşin doğuşuna ve ağaçların yosun tutan tarafının Kuzey olmasına göre bulduklarını söylemişlerdir.

Bu bilgilerin çoğunlukla sosyal bilgiler dersinde edindikleri bilgiler olduğunu ifade etmişlerdir.

3.3. Halk Takvimi ile İlgili Bulgular

“İsa'nın doğumu temel alınarak oluşturulan... miladi takvimde yılbaşının Ocak ayıyla başlamasının ... iklimsel, mevsimsel olaylarla ya da tabiat olaylarıyla herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak halk arasında bir inanç ve uygulama meydana getirmiş olan Cemre ile Nevruz, Hidrellez gibi sayılı günler tabiatdaki değişimlere, iklim ve mevsim değişimlerine göre oluşturulmuştur. Bu sayılı günler insanların tabiat ile olan bağı; doğal, coğrafi ve iklimsel şartların toplumlar üzerindeki etkisini bize gösterirken zamanla takvimlerin tabiat ile olan bağı zayıflamış, aydınlanma, sanayileşme ile birlikte ise toplumlar birbirleriyle bütünleşmiş, ilişkilerini daha kolay yürütebilmek için genellikle ortak bir takvim kullanmaya başlamışlardır” (Hamarat, 2012: 165-1666).

En küçüğünden en büyüğüne kadar toplumlar, var oluşlarından başlayarak çeşitli nedenlerle zamanı bölmek, noktalamak ihtiyacı duymuşlardır. Toplum tarafından önemli sayılan ya da toplumsal hayatı etkileyen her türden olay o toplumun takvimine yansımıştır (Güner ve Şimşek 1998). Hangi doğal ve kültürel ortamda olursa olsun hemen her yerleşim biriminin kendine has bir takvimi vardır. Bu takvim o yerleşim biriminin doğal öğeleri ile yarattığı, içinde doğduğu ya da etkisinde kaldığı kimi kültürel öğelerden oluşan, köklü ve zengin bir sözlü gelenek kaynağıdır. Toplumlar arasında ortaklaşa kullanılan takvimler dışında hemen hemen her yerleşim biriminin kendine özgü bir takvimi vardır ve buna halk takvimi denilebilir (Erginer, 1984). Halk takvimi herhangi bir yöre insanının, temelde kültürel bir miras olarak edindiği, doğal olgularla, toplumsal kurumlar ve olgular arasındaki uzun süreli deneyimlere dayalı ilişkinin kurulduğu; dinsel, tarihsel, töresel, eğitsel, inançsal, hukuksal, siyasal, ekonomik bağın anımsama ve anımsatma görevini üstlenmiş olan zaman-hayat ikilisinin sistemli bir dizgesidir (Erginer, 1984).

Çizelge 3.5., çizelge 3.6., çizelge 3.7., çizelge 3.8., çizelge 3.9., çizelge 3.10., çizelge 3.11., çizelge 3.12., çizelge 3.13., çizelge 3.14. süre tahmini açısından incelendiğinde net bir süreye ulaşılamamaktadır. Halk takvimi ile ilgili yörenin genel algısına baktığımızda ise Zemheri, Hamsin, Karakış, Mart Dokuzu, Sıttı Sevi, Ülker Sıcakları, Ehem buhur sıcaklarının başlama ve bitiş zamanlarına

ilişkin zamana ulaşamamıştır. Bu yüzden bulgular bölümü literatürle karşılaştırılarak, tartışma şeklinde incelenmiştir. Halk takvimiyle ilgili literatüre göre (Erginer, 1984; Koç ve Keskin, 2001; Aktakka ve Demircan, 2006; Özdemir ve Bozyurt, 2006; Ercan, 2006; Veren, 2011; Orucov, 2012) yıl Kasım ve Hızır günleri olmak üzere ikiye ayrılır. Aktakka'ya (2006), Kasım, kış mevsimidir. Kış, Kasım ayı ile başlar ve Hıdrelleze kadar sürer. Hıdrellez yaz mevsimidir. 6 Mayıs'ta başlar, Kasım'a kadar sürer. Kış mevsimi Kasım, Zemheri, Hamsin adı verilen 45'er günlük üç ana bölüme ayrılır. Kış mevsimi 180 gün olarak kabul edilir. Kış mevsiminin 135 günlük ilk kısmına (Kasım- Zemheri- Hamsin) sayılı ya da hesaplı günler adları verilmektedir. Kışın en şiddetli geçtiği dönem bu aylardır. 45 günlük son döneme Dokuzun Dokuzu adı verilir. Bu dönem 21 Mart'ta başlar, 6 Mayıs'a kadar sürer. Çeşitli yörelerimizde bu son 45 günlük döneme April Beşi, Leylek Kışı ve Oğlak Kışı gibi isimler verilmektedir.

Aktakka ve Demircan (2006) bu sonuca Aydın ilinde ulaşmasına karşın Karahayıt'ta yıl dörde ayrılır. Bunlar Sonbahar, Kış, İlkbahar, Yazdır. Sonbahar mevsimine ait halk takvimine ilişkin herhangi bir sonuca ulaşılmamıştır. Kış mevsimi üçe ayrılır. Bunlar Zemheri, Hamsin ve Karakıştır. İlkbahar ise dörde ayrılır. Bunlar Mart Dokuzu, Sıttı Sevi, Hıdrellez ve Ülker Sıcaklarıdır. Yaz Mevsiminde ise Ehem Buhur Sıcakları (Eyyam-ı Bahur) sıcakları görülmektedir.

3.3.1. Zemheri

Karahayıt'ta yerli halktan elde edilen sonuçlara göre Zemheri kış mevsiminin geldiği, soğukların başladığı zaman olarak tanımlanmaktadır. Literatüre baktığımızda Zemherinin genel olarak "Aralık-Ocak" aylarına geldiği görülmektedir (Erginer, 1984; Başuğur, 1996; Aktakka ve Demircan, 2006; Özdemir ve Bozyurt, 2006; Kazancı, 2010; Veren, 2011; Demir, 2012; Bulut, Yürüdür ve Kazancı, 2013). Koç ve Keskin'e (2001) göre, Zemheri çok şiddetli soğukların yaşandığı dönem olarak tanımlanmıştır. Genel hatları ile Aralık sonu ile Ocak ayının tamamını kapsamaktadır. Çizelge 3.3.1.1. incelendiğinde net bir süreden bahsedilmediği görülmektedir. Zemheri'nin Aralık ve Ocak ayında olduğunu tahmin edenler çoğunluktadır. Karahayıt'taki bulgular literatürle bağdaşmaktadır.

Çizelge 3.5. Zemheri Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
<i>Aralık: 8</i>	1 hafta: 3
<i>Aralık- Ocak: 6</i>	30 gün: 3
<i>Ocak: 16</i>	40 gün: 3
Ocak- Şubat: 2	45 gün: 2
Şubat: 5	
Kış mevsimi soğukları: 8	
f: 45	f: 11

Yöredeki insanların doğa olaylarına ilişkin gözlemleri araştırılırken, halk takvimiyle ilgili kalıplaşmış sözler olan atasözlerine de ulaşılmıştır. Yerel halkın % 8'inin verdiği cevaba göre “*Zemheride köpek kölgeye (gölgeye) yatar*”(f:4) atasözüne ulaşılmıştır. Cevaplayıcı 5'e Zemheri nedir sorusu sorulduğunda verdiği cevap şu şekildedir. “*Zemheri: Ocak ayının birinden itibaren bir ay devam eden soğuklardır. Zemheride köpek kölgeye [gölgeye] yatar derler sıcaktan. Pırasayı koparırısın, satcak yere getirinceye kadar donar. Zemheri böyledir. Hiç şakası yoktur. Bi bakarsın donarsın bi bakarsın sıcakta duramazsın. Zemheride hava çok değişir*”.

3.3.2. Hamsin

Çizelge 3.6. incelendiğinde Karahayıt'ta Hamsin Şubat ayında görülen soğuklardır. Literatüre baktığımızda (Erginer, 1984; Aktakka ve Demircan, 2006; Veren, 2011) Hamsinin Kasım günlerinden biri olduğu bilgisine yer verilmiştir. Ancak tam anlamıyla ne olduğu belirtilmemiştir. Özdemir ve Bozyurt'a (2011) göre ise Hamsin, 31 Ocak ve 21 Mart arasındaki 50 günlük dönemi kapsayan kış mevsiminin ikinci dönemini karakterize eden bir evredir. Bu evrede sıcaklıklar zemherideki kadar düşük değildir. Bunun nedeni güneş ışınlarının giderek dik gelmeye ve yerin güneş ışınlarını depo etmeye başlamasıdır. Afyon halk deyimlerinde Hamsin Zemheri'ye “*Sendeki kudret bende olsa kaynayan aşı dondururum*” demiş. Karahayıt'ta da bu deyim benzer bir deyişe ulaşılmıştır. Karahayıt'ta röportaja katılanların (%54.0) söylediğine göre Hamsin “*Zemheri kardeşin hatırı olmasa tarhana çorbasını ocakta dondururdum*” demiş (f:27). Bu iki deyişten de görüldüğü gibi Hamsin ayının Zemheri kadar soğuk olmadığı, ancak kış mevsiminin içinde geçen soğuk zamanlardan biri olduğu anlaşılmaktadır. Hamsinden sonra cemreler düşmeye ve yavaş yavaş havalar ısınmaya başlar.

Çizelge 3.6. Hamsin Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Aralık- Ocak: 1	20 gün: 1
Ocak: 3	30 gün: 2
Ocak- Şubat: 3	40 gün: 3
Şubat: 21	45 gün: 2
Şubat- Mart: 5	
Mart: 1	
Kış mevsimi soğukları: 2	
f: 36	f: 8

Karahayıt'ta Hamsinle ilgili algıya baktığımızda Özdemir ve Bozyurt'un (2011) araştırmasıyla benzerlik gösterdiği görülür. Cevaplayıcı 9'un verdiği yanıt bunu destekler niteliktedir. *"Hamsin, Şubat başı gibi olur. O da soğuk olur. Zemheri kardeşimin hatırı olmasa tarhana çorbasını ocakta dondururum demiş, Hamsin. Hamsinden sonra cemreler düşer mart başında birer hafta arayla havaya, suya toprağa düşer sonra ekime başlanır"*.

3.3.3. Karakış

Çizelge 3.7. incelendiğinde Karakış'ın kış mevsimi içindeki 10 günlük şiddetli soğuklar olduğu görülür. Zamanının yıl içinde net bir şekilde belli olmamasına karşın, genel algıya bakıldığında Aralık ve Ocak aylarına denk geldiği görülmektedir.

Çizelge 3.7. Karakış Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Ekim- Kasım: 1	1 hafta:1
Aralık: 6	10 gün: 6
Aralık- Ocak: 2	30gün: 1
Ocak: 6	Kış mevsimi boyunca: 3
Ocak- Şubat: 4	
Şubat: 1	
Zemheri hamsin arası: 6	
Kış mevsimi soğukları: 3	
f: 29	f: 11

Özdemir ve Bozyurt'a (2011) göre ise Karakış Fırtınası vardır. Karakış fırtınası genel olarak 10 Aralık tarihinde belirtilmesine rağmen uzun yıllık gözlemlere göre bazı yıllarda 8-9 Aralık bazı yıllarda ise 11-12 Aralık'ta görülmektedir. Bu dönem kış şartlarının iyiden iyiye hissedilmeye başlandığı, sert

kışların başladığı bir dönemdir. Karahayıt'taki genel algıya bakıldığında (%10,0) “90 kütük, 90 üçlük” (f:5) deyişi çıkar. Bu deyişi söyleyen kişilere göre Zemheri 40, Hamsin 40 ve Karakış 10 gündür. Bunlar toplam 90 günden oluşan soğuk zamanlardır. 90 kütük soğuk zamanlarda sobaya her gün için bir kütük atıldığına göstergesidir. 90 üçlük ise her kütüğün fiyatını göstermektedir. Cevaplayıcı 15 Karakışı şöyle açıklar: “Soğuk zamanların 10 günü karakıştır. En şiddetli soğuklardır. Eski insanlar “90 kütük, 90 üçlük derlermiş”. 90 gün kış olduğunda 90 kütük olurmuş yakmak için her ocağın arkasına bir kütük konurmuş hergün bir kütük yakar. Hergün doksan üçlük harcarlarmış”.

Koç ve Keskin'e göre (2001) ise, kış içindeki çok soğuk günler Bocuk ve Tahta Atımı olarak isimlendirilmiştir. Bocuk, halk tarafından şiddetli soğukların yaşandığı gün olarak tanımlanmaktadır. 8 Ocak Bocuk günü olarak nitelendirilir ve zemheri döneminin içinde yer alır. Tahta Atımı, 18 Ocak tarihinde yaşanan soğuk gün olarak belirlenmiştir.

3.3.4. Cemre

Bozyurt ve Özdemir'e göre (2006) Cemre, Arapça bir kelime olup ateş halinde kömür manasındadır. Cemre hararet anlamında kullanılmasının yanı sıra kışın sonunda Şubat ayında oluşan buhara da verilen isimdir. Bu hararet ve buharın üç defa cereyan ettiği; Şubat'ın ilk haftasında havada, ikinci haftasında suda, üçüncü haftasında yerde vuku bulduğu belirtilir (Ebüzziya Tevfik, 1306 akt. Hamarat, 2012). Cemre, Şubat ayında yavaş yavaş artan hava sıcaklığının sebebi olarak bilinen hayali bir olaydır. Cemreler evrelerini tamamladıktan sonra kış mevsiminin sona erdiği baharın başladığı varsayılır. Bu tarihten sonra kalıcı soğuklar olmaz.

Karahayıt'taki yerel halktan 45 kişinin söylediğine göre, üç çeşit cemre vardır. Birinci Cemre (20 Şubat) havaya, İkinci Cemre (27 Şubat) suya, Üçüncü Cemre (6 Mart) toprağa birer hafta arayla düşer. 3 kişi cemrenin Nisan ve Mayıs aylarında düştüğü, 2 kişinin ise ne zaman düştüğü ile ilgili bir bilgisi olmadığı belirlenmiştir. Düşmeden kasıt soğuk günlerden sonra sırasıyla havanın, suyun, toprağın ısınmasıdır. Toprağın ısınmaya başlamasıyla tarım faaliyetleri de başlar (Başuğur, 1996; Karabaşa, 1998; Koç ve Keskin, 2001; Ercan, 2006; ve Özdemir ve Bozyurt, 2006; Bulut, Yürüdüve Kazancı, 2013) cemrenin düşme zamanının ve sırasının benzerlik gösterdiği görülür.

3.3.5. Mart Dokuzu

Mart Dokuzu cemrelerin düşmesinden sonra olan bir dönemdir. Cemrelerle birlikte havalar iyice ısınmaya başlamıştır. Özellikle geçim kaynağı tarım olan toplumlarda Mart Dokuzu önemli yer tutar. Karahayıt halkı tarımla geçinen bir toplumdur. Bu yüzden en fazla atasözü bu zaman diliminde ortaya çıkmıştır. Tam havalar ısındı derken yaşanacak soğukları belirtmek için “*Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır*” (f:50) atasözü söylenmektedir. Ayrıca havaların ısınmasıyla birlikte ekim-dikim işlemleri gerçekleşecektir. Tarımsal üretimin başladığı zamanı vurgulamak amacıyla (%22) “*Mart dokuzunda, yiğit otuzunda evlenir*”(f:11) ve (%44,0)“*Mart girdi, öküzün karnına dert girdi*” (f:22) sözleri de kullanılmıştır. Çizelge 3.3.5.1 incelendiğinde *Mart ayında olur*, diyenlerin sayısı fazladır. Cevaplayıcı 43, Mart dokuzunu şu şekilde açıklamıştır. “*Yeni Mart, eski Mart derler. Eski Mart gireceği zaman hava ılıdı, demekmiş. Martın dokuzunda eski Mart girermiş. Mart ayıyla ilgili “Mart dokuzunda yiğit otuzunda evlenir; Mart kapıdan baktırır kazma kürek yaktırır ve Mart girdi öküzün karnına dert girdi” derler buralarda*”.

Çizelge 3.8. Mart Dokuzu Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Mart: 12 9 Mart: 7	Mart ayı boyunca: 19
f: 19	f: 19

Literatüre (Erginer, 1984; Başuğur, 1996; Karabaşa, 1998; Koç ve Keskin, 2001; Özdemir ve Bozyurt, 2006; Demir, 2012; Bulut, Yürüdür ve Kazancı, 2013) bakıldığında benzer tanımların görüldüğü gibi deyişlerde de benzerlik olduğu görülmektedir. “*Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır*”, “*Mart ayı, dert ayı*” gibi sözlerin ortak olduğu görülmektedir.

Koç ve Keskin’e (2001) göre, Mart Dokuzu günleri Babo günleri olarak da bilinen Mart ayında yaşanan şiddetli soğuklardır. Erginer’e (1924) göre, 21 Mart Rumi takvimde 9 Mart’a denk gelmektedir. Bu yüzden Mart Dokuzu denilmiştir. Demir’e (2012) göre Mart ayı, Bahar Bayramı, Gündönümü, Mart Dokuzu, Mart Bozma vb. gibi isimlerle bilinmektedir. Bu günler Mart ayının 21 veya 22’sine rastlamaktadır. Baharın ve tarım çalışmalarının başladığı tarihtir. Ekonomik hayatı büyük oranda tarıma bağlı olan bölgede diğer sayılı günlere göre, bu güne daha

fazla önem verilir. Kıştan çıkma, bahara geçerken bir nefeslenme, bir silkinme günüdür.

3.3.6. Sıttı Sevi

Karahayıt'ta yerli halktan alınan cevaplara göre çizelge 3.9. incelendiğinde Sıttı Sevi'nin Nisan ayında olduğu görülmektedir. Genel algıya bakıldığında Sıttı Sevi'nin yıl içinde gerçekleşen son soğuklar olduğu görülür. *18-23 Nisan ve 20-26 Nisan arasındır* sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu da ortalama 5-6 gün civarı bir süredir. Süre tahminine bakıldığında cevap verenlerin tamamının *3 gün sürer* cevabını verdiği görülmüştür. Bu da zamanla ilgili bir yanlıgı olduğunun göstergesidir. Ayrıca Sıttı Sevi ile ilgili halk arasında bilinen bir deyiş vardır (%34). Bu deyiş, "*Sıttı sevi , kapıyı çevir*" (f:17) şeklindedir. Örneğin, Cevaplayıcı 46 "*Sıttı Sevi Nisan 17'den 23'e kadar sürer. Hava kırağı da yapabilir, don da yapabilir son soğuklardır artık. Sıttı Sevi kapıyı çevir derler*" şeklindedir.

Çizelge 3.9. Sıttı Sevi Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Ocak: 2 Şubat: 1 Mart: 1 Nisan: 19 18- 23 Nisan: 5 20- 26 Nisan: 3 Kışı mevsimi soğukları: 2	3 gün: 8
f: 34	f: 8

Özdemir ve Bozyurt'a (2011) göre Sıttı Sevi, Sitte-i Sevir'dir. Buna Öküz Soğuğu da denir. 21 Nisan ile 26 Nisan tarihleri arasında görülür. Sitte Arapça 6, Sevir ise boğa demektir. Yani Sitte- i Sevir ay itibarıyla Astrolojideki Boğa burcuna atfen Boğanın 6'sı anlamındadır. Sitte-i Sevir'den sonra havalar iyice ısınır. Bu soğukların en önemli özelliği havaların bu dönemde kısa süreler dahilinde değişmesidir. Bu da farklı özellikteki hava kütlelerinin geliş sıklığı ile ilgilidir. Bununla ilgili halk arasında söylenen deyiş "*Sitte- i Sevir tandırı devirir, Sitte- i Sevir kapıları çevirir*" şeklindedir.

3.3.7. Hidrellez

Çizelge 3.10. Hidrellez Zaman Tahminleri

Zaman tahmini
Mayıs: 3
1 Mayıs: 1
5 Mayıs: 1
6 Mayıs: 31
7 Mayıs: 1
f: 37

Bahar Bayramı gibi 21 Mart olarak bilinse de Karahayıt'ta yerel halktan elde edilen sonuçlara göre Hidrellezi baharın gelişi, havaların ısınmasında yaptıkları şenlik olarak algıladıkları görülür. Hidrellez tarihi olarak 6 Mayıs bilinir. 6 Mayısta havalar ısındığından *havanın sıcak olacağı ve kuyruklunun [akrep] bol olacağı* düşünülmektedir. Bu yüzden 6 Mayıs günü herhangi bir iş yapılmaz. Eğer yapılırsa akrep sokacağına inanılır. Bu tarihte köyde piknik yapılır. Sarmalar sarılır. Tarhana çorbaları yapılır. Dilekler tutulur ateş yakılıp üstünden atlanır. Bu şekilde Hidrellez kutlanmış olunur. Bu durumu Cevaplayıcı 7 "*Hidrellez 6 Mayısta olmuyo mu cocum? Sarma sararlar içine anaberi [malzeme] koyarlar. Piknik gibi kutlarlar. O gün iş yapılmaz iş yapılırsa kuyruklu sokar derler*" şeklinde rapor etmiştir.

Literatürde, Erginer (1984), Aktakka ve Demircan (2006) Ercan (2006), Kazancı (2010), Demir (2012) ve Bulut, Yürüdü ve Kazancı (2013) Hidrellezden bahsetmiştir. Koç ve Keskin'e (2001) göre ise, Hidrellez hem diğer takvimlerde hem de halk takviminde belirtilmektedir. Hidrellez tarihi olarak 6 Mayıs bilinir. Hidrellez aslında belirli sıcaklık özelliği gösteren gün ya da dönem değildir. Soğuk bir dönem sonrasında sıcakların artmaya başladığı bir tarih, yaz günleri başlangıcı olarak tanımlanır.

3.3.8. Ülker sıcakları

Çizelge 3.11. Ülker Sıcakları Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Nisan- Mayıs: 2	1 hafta: 1
Mayıs: 21	10 gün: 4
Mayıs- Haziran: 1	2 ay: 1
Haziran: 3	Yaz mevsimi boyunca: 5
Temmuz: 2	
Ağustos: 3	
Eylül : 2	
Yaz: 5	
f: 39	f: 8

Çizelge 3.11.incelendiğinde Ülker sıcaklarının Mayıs ayında olduğu sonucuna varılmaktadır. Süre konusunda yine kesin bir tahmin olmamasıyla birlikte 10 gün sürer veya yaz boyunca sürer, diyen kişilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde ise halk takviminde Ülker sıcaklarıyla ilgili herhangi bir soruya rastlanmamıştır. Cevaplayıcı 27'nin Ülker sıcakları ile ilgili açıklaması şu şekildedir: “Ülker sıcakları, Mayısta olan çok sıcaklardır. Ülker vurduğu zaman yüzde lekeler kalır. Ülker vurmasın diye kulaklarının arkasına ayva kabuğu koyarlar”.

3.3.9. Ehem buhur sıcakları (Eyyam-ı Bahur)

Çizelge 3.12. incelendiğinde Ehem buhur (Eyyam-ı Bahur) sıcaklarının Temmuz ve Ağustos aylarını kapsadığı görülmektedir. Yöredeki bazı kişilerin *Ehem buhur sıcakları nedir?* sorusuna “*ehem buhur değil kızım eyyam-ı bahur*” dedikleri görülmüştür. Ancak “*o ne demek?*” diye sorulduğunda kelime anlamını tam olarak bilmedikleri; sadece yılın en sıcak günleri olarak nitelendirdikleri ortaya çıkmıştır. Cevaplayıcı 28'e göre ehem buhur, “*Tam sıcaklardır. Her şey kurur. Temmuz, Ağustos gibi olur. Günleri yıldan yıla havaya göre değişir*”.

Çizelge 3.12. Ehem Buhur Sıcakları Sıcakları Zaman ve Süre Tahminleri

Zaman tahmini	Süre tahmini
Nisan: 2 Haziran: 5 Haziran-Temmuz: 1 Temmuz: 9 Temmuz- Ağustos: 6 Ağustos: 8 Ağustos - Eylül: 1 En sıcak gün: 1 Yaz mevsimine: 4	10 gün: 5 1 ay: 4 Yaz mevsimi boyunca: 4
f: 37	f: 13

Erginer'e (1984) göre, *eyyam* Arapça bir sözcük olup "yevm" günün çoğuludur ve "günler" anlamına gelir. *Bahur* da Arapça bir sözcük olup "çok sıcak", "yerden yükselen buhar" anlamına gelmektedir. Özdemir ve Bozyurt'a (2006) göre, 1 ve 7 Ağustos arasında görülen yılın en kurak ve en sıcak dönemini oluşturur. Koç ve Keskin'e göre (2001), Eyyam-ı bahur 1-8 Ağustos tarihleri arasında yaşandığı ifade edilen şiddetli sıcakları tanımlamak için kullanılmaktadır. Halk takviminde yaz döneminde şiddetli sıcakları ifade etmek için Ağustos sıcağı veya Harman sıcağı kavramları kullanılmaktadır. Ağustos sıcağı 15 Temmuz-15 Ağustos tarihleri arasındaki dönemi ifade etmektedir. Ağustos sıcağı Eyyam-ı bahur dönemini de kapsamaktadır. Bu nedenle takvimlerde Eyyam-ı bahur olarak belirtilen dönemin halk takviminde genişletilerek Ağustos sıcağı olarak ifade edildiği düşünülmektedir. Kazancı (2010) Yüksek Lisans tezinde Ağustos ayını Harman Dönemi olarak yorumlamıştır. Bu dönem yüksek sıcaklıkların en belirgin olarak yaşandığı dönemi ifade etmektedir. Bu bulgu Koç ve Keskin (2001) Harman sıcağı kavramına yakındır.

Daha önce de belirtildiği gibi, çalışmamızda Karahayıt'ta ikamet eden 50 yaş üstü 50 kişiye halk takvimi ve yerel coğrafi bilgilerinin ne olduğunu öğrenmeye yönelik sorular sorulmuştur. Çalışmanın devamında ise bu bilgileri kendilerinden sonraki nesile ne kadar aktardıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yüzden Dalama Ortaokulu'nda rastgele seçilmiş farklı yaş gruplarından oluşan, Karahayıt'ta ikamet edip taşımaya gelen 10 öğrenci ve Dalama'da ikamet eden 10 öğrenciye de yerel halka yöneltmiş aynı sorular sorulmuştur.

Çizelge 3.13. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrencilerin Halk Takvimi İle İlgili Duyduğu Kavram ve Atasözleri (n: 10)

Kavramlar	Atasözleri
Karakış: 5 Hıdrellez: 5 Mart dokuzu: 3 Sıttı sevi: 1 f: 14	Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır: 7 Zemheri kardeşin hatırı olmasa tarhana çorbasını ocakta dondururum demiş, Hamsin: 2 f: 9

Çizelge 3.13. incelendiğinde Karahayıt'tan taşımayla gelen öğrencilerin verdiği yanıtlara göre çocukların halk takvimiyle ilgili pek bilgiye sahip olmadıkları, Mart dokuzu, Sıttı sevi cevabını veren öğrencilerin bu isimleri büyüklerinden duydukları; ancak ne demek olduğunu bilmedikleri görülmüştür. Karakış sorulduğunda ise isimden yola çıkarak cevap verdikleri, *kış mevsimidir, soğuk günlerdir* dedikleri görülmüştür. Hıdrellez sorulduğunda ise 6 Mayıs olduğu ve büyüklerinden öğrendikleri gibi köyde piknik yaparak kutladıkları görülmektedir.

Resim 3.1. Karahayıt'tan Taşımayla Gelen Öğrenciler ile Röportaj

Duydukları atasözleri incelendiğinde “*Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır*” atasözünü Türkçe dersinde öğrendikleri, “*Zemheri kardeşin hatırı olmasa tarhana çorbasını ocakta dondururum*” sözünü ise yine büyüklerinden duyduklarını ancak anlamını bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Çizelge 3.14. Dalama’da ikamet eden öğrencilerin halk takvimi ile ilgili duyduğu kavram ve atasözleri (n: 10)

Kavramlar	Atasözleri
Karakış: 6 Hıdrellez: 7	Mart kapıdan baktırır , kazma kürek yaktırır: 8
f: 13	f: 9

Dalama’da ikamet eden öğrencilerin halk takvimi ile ilgili bilgilerine bakıldığında, Karahayıt’tan gelen öğrencilerin büyüklerinden duyduğu Sittisevi, Mart dokuzu kavramlarını hiç duymadıkları ancak, Karakış ve Hıdrellezi duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu kavramları da tıpkı Karahayıt’tan taşımaya gelen öğrenciler gibi tahminlerine göre açıkladıkları görülmüştür.

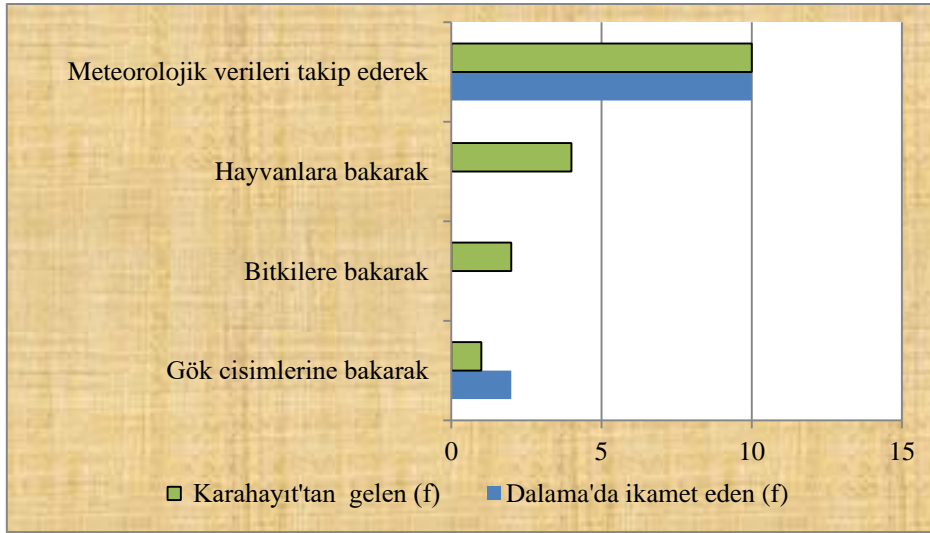
Resim 3.2. Dalama’da İkamet Eden Öğrenciler İle Röportaj

3.4. Hava Durumu Tahmini ile İlgili Bilgiler

Çalışmanın bu bölümünde de hem yerel halka hem de öğrencilere hava durumu tahminlerini nasıl yaptıkları üzerine sorular sorulmuştur. Bu bölümde elde edilen veriler Şekil 3.2. ve şekil 3.3.'te gösterilmiş olup, daha sonra her başlığa ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Şekil 3.2. Karahayıt'ta İkamet Eden 50 Yaş Üstü Kişilerin Neye Göre Hava Durumunu Tahmin Ettikleri İle İlgili Bilgiler (toplam cevap sayısı: 210)

Şekil 3.3. Dalama Ortaokulu Öğrencilerinin Neye Göre Hava Durumunu Tahmin Ettikleri İle İlgili Bilgiler (toplam cevap sayısı: sırasıyla 17 ve 12)

3.4.1. Hayvanlara Bakarak Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.2. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'ta yerli halktan 50 yaş üstü 48 kişinin verdiği 210 cevaptan 60'ı (%28,4), hava tahmin yöntemlerinden biri olan hayvanlara bakarak hava tahmini yapmak yönündedir. Hayvanlara bakarak yapılan hava tahminleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Eşek arısı çok olursa kış mevsiminin sert geçeceği tahmin edilmektedir (f: 40, %66,6).

Keçinin kuyruğuna bakarak da hava tahmini yapılmaktadır (f: 11, % 18,3). *Keçi kuyruğunu kıvrırsa* yağmur yağacağı (f:6, %54,5); keçi bir arada yatarsa (f: 4, % 36,3) ya da keçi kuyruğunu sallarsa kış mevsiminin sert geçeceği (f:1, %9,1) tahmin edilmektedir.

Kırlangıç alçaktan uçarsa (f: 4, %6,6) veya *karıncalar yuvalarının önünü kapatırsa* (f:2, %3,3) kış mevsiminin sert geçeceği ve yağmur yağabileceği tahmin edilmektedir. *Kargalar çok olursa* kış mevsiminin sert geçeceği (f:2, %3,3); ayrıca *tavuklar kuytuya çekilirse* yağmur yağabileceği tahmin edilmektedir (f:1, %1,6).

Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrencinin verdiği 17 cevap sayısından ancak 4'ünün (%23,5) hayvanlara bakarak hava tahmininde buldukları görülür.

Eşek arısı çok olursa kış mevsiminin sert geçeceği (f:3, %75); keçi kuyruğunu oynatırsa yağmur yağacağı tahmin edilmektedir (f:1, %25).

Şekil 3.4. incelendiğinde Dalama'da ikamet eden öğrencilerin (cevap sayısı 12) hayvanlarla ilgili herhangi bir tahminde bulunamadıkları görülmektedir.

3.4.2. Bitkilere Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'ta yerli halktan 48 kişinin verdiği 210 cevap sayısından 54'ünün (% 25,7) bitkilere bakarak hava tahmini yaptıkları görülür. Bitkilere bakarak hava tahminleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Ayva çok olursa kış mevsiminin kuvvetli geçeceği (f: 28, %51,8); *pelit (palamut meşesi, Quercus coccifera) ağacının palamutları fazla olursa* kış mevsiminin yine sert geçeceği tahmin edilmektedir (f: 20, 37,03).

Kargı erken çıkarsa (f:4, %7,4), *armut çok olursa* (f:1, %1,8), *otlar erken çıkar ve çok olursa* kış mevsiminin sert geçeceği tahmin edilmektedir (f:1, %1,8).

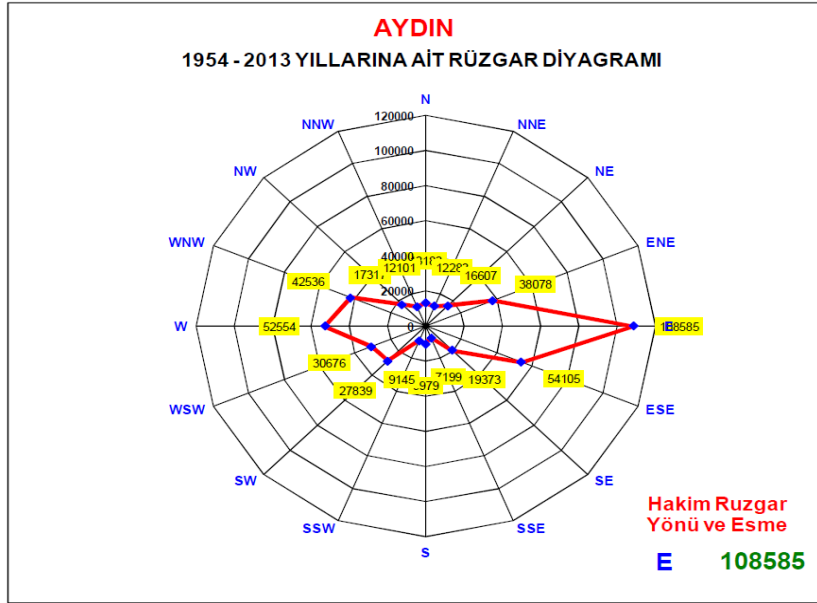
Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrencinin verdiği 17 cevap sayısından ancak 2'sinin (% 11,8) bitkilere bakarak hava tahmininde buldukları görülmektedir.

Ayva çok olursa kış mevsiminin sert geçeceği (f:1, %50), *yonca gökyüzüne doğru dönerse* yağmur yağacağı tahmin edilmektedir (f:1, %50).

Şekil 3.3. incelendiğinde Dalama'da ikamet eden öğrencilerin (cevap sayısı 12) bitkilerle ilgili herhangi bir tahminde bulunamadıkları görülmektedir.

3.4.3. Rüzgara Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.4. 1954-2013 yılları arasında Aydın'da rüzgar yönleri ve esme sıklığını göstermektedir. Şekle göre Aydın'da Doğu-Batı doğrultusu hakim rüzgar yönünü göstermektedir. Aydın'ın Doğu-Batı yönlü bir graben olması ve Kuzey ve Güneyinde dağların bulunuşu hakim rüzgar yönünü etkilemektedir. Dolayısıyla cevaplayıcılardan gelen yanıtlar rüzgar isimleri Kuzey (Kuzeydoğu'dan esen Poyraz için) ya da Güney sektörlü (Güneydoğu yönlü Lodos için) olsa da Doğu-Batı yönünü işaret etmektedir.

Şekil 3.4. 1954-2013 Yılları Arası Aydın Rüzgar Diyagramı (Kaynak: Aydın Meteoroloji Müd.)

Şekil 3.4. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü 48 kişinin verdiği 210 cevaptan 46'sının (% 21,9) rüzgarın esiş yönüne bakarak hava tahmini yaptıkları, kalan 2 kişinin ise rüzgarın esiş yönünü bildiği, ancak rüzgarın etkisi ile ilgili hava tahmini yapamadıkları görülmektedir. Rüzgarın esiş yönüne göre hava tahminleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Araştırmaya katılan 50 yaş üstü kişiler, Batı yönünden esen rüzgarın deniz yeli olduğunu belirtmiştir. Deniz yeli eserse havanın serinleyeceği (% 81,3) ya da çiy, yağmur getirebileceği tahmin edilmektedir (% 18,7).

Katılımcıların (48 kişinin) verdiği bilgiye göre doğudan esen rüzgar poyrazdır. Poyraz eserse havanın kuruyacağı, sıcak ve kurak olacağı tahmin edilmektedir. Poyraz yönünün Kuzeydoğu olmasına karşın yörelinin topografik özelliklerinden dolayı yön değiştirdiği ve katılımcıların poyrazı doğudan esen rüzgar olarak nitelendirdiği görülmektedir.

Ancak yörede yaşayan kişilerin batıdan ve doğudan esen rüzgarların isimlerini kolayca bulabilmeleri ve hava durumuyla ilgili bağlantıyı tahmin edebilmelerine karşın güney ve kuzeyden esen rüzgarların isimlerini karıştırdıkları

görülmektedir. Kuzeyden esen rüzgara cevap verenlerin sayısı 31'dir. Cevap veren kişilerin 13'ü (%42,0) kuzeyden esen rüzgarın *karşı yeli* olduğunu ve soğuk hava getirdiğini, 9'u (% 29,0) *dağ yeli* olduğunu ve serinlik getirdiğini, 6'sı (% 19,3) *karayel* olduğunu ve soğuk hava getirdiğini, 3'ü (%9,7) ise *lodos* olduğunu ve yağmur getirdiğini söylemiştir. Güneyden esen rüzgara verilen cevap sayısı ise yine 31'dir. Cevap veren kişilerin 7'si (% 22,6) güneyden esen rüzgarın *karşı yeli* ya da 11'i (% 35,5) *lodos* olduğunu ve yağmur getirebileceğini, 13'ü (% 42,0) *dağ yeli* olduğunu söylemiştir. Dağ yelinin etkisi hakkında yorum yapılmamıştır.

Yörenin topografik özellikleri incelendiğinde Karahayıt'ın güneyinde dağların bulunduğu ve bu yönden esen rüzgara *dağ yeli* denilebileceği görülmektedir. Güneyden esen rüzgara *dağ yeli* diyen katılımcıların Şekil 3.4.3.1' e göre doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Dalama Ortaokulundaki öğrencilere rüzgarla ilgili sorular sorulduğunda Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrenciden 4'ünün (%40,0) rüzgarın esiş yönünü söylediğini; ancak esen rüzgarların hava durumunu nasıl etkilediğini bilmedikleri görülmektedir. Dalama'da ikamet eden 10 öğrencinin ise rüzgarın esiş yönünü bile söyleyemedikleri dikkat çekmektedir.

3.4.4. Bulutların Gelmiş Olduğu Yöne Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.2. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'taki yerel halktan 48 kişinin verdiği 210 cevap sayısından 32'sinin (% 15,2) bulutların gelmiş olduğu yöne göre hava tahmininde bulunduğu görülür. Bulutların gelmiş olduğu yöne bakarak hava tahminleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Bulutlar doğudan gelirse yağmur yağacağı, bulutlar batıdan gelirse havanın güzel olacağı tahmin edilmektedir. Araştırma yapılan yörede bulutlara bakarak hava tahmini yapmakla ilgili bir atasözüne de sıklıkla yer verilmiştir. Araştırmaya katılan 50 yaş üstü 48 kişinin verdiği cevapta "*Bulutlar Şam'a, çek goca eşeğini dama; bulutlar Aydın'a git işine gaydına*" sözüyle havanın nasıl olacağını tahmin ettikleri görülmektedir.

3.4.5. Mevsim Özelliklerine Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan yerel halktan 48 kişinin verdiği 210 cevaptan 9'unun (% 4,2) mevsimlere göre hava tahmininde

buldukları görülür. Cevaplayıcılar yaz mevsimi ne kadar sıcak ve kurak geçerse, kış mevsiminin de o kadar sert geçeceği tahmin etmektedir.

3.4.6. Gök Cisimlerine ve Hava Olaylarına Göre Hava Durumu Tahmini Yapanlar

Şekil 3.2. incelendiğinde araştırmaya katılan yerel halktan 48 kişinin verdiği 210 cevaptan 7'sinin (%3,3) gök cisimlerine bakarak hava tahmininde buldukları görülür. Gök cisimlerine göre hava tahminleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Yağmur yağacağı zaman Ay'ın etrafında çember şeklinde hale olduğunda ve bu çemberin genişliğine darlığına göre yağmurun yağma süresinin değişeceği tahmin edilir. Çember ne kadar darsa o kadar kısa zamanda yağmur yağacağı belirtilmektedir.

Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 kişinin verdiği 17 cevaptan sadece 1'inin (%5,9) ayrıca, Dalama'da ikamet eden öğrencilerin verdiği 12 cevaptan 2'sinin (%16,7) gök cisimlerine bakarak hava tahmininde bulunduğu görülmektedir. Verilen cevaplara göre dolunayın çevresinde çember şeklinde hale olursa yağmur yağacağı az sayıda öğrenci tarafından da olsa tahmin edilebilmektedir.

3.4.7. Meteoroloji Verilerini Takip Edenler

Şekil 3.2.. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü 48 kişinin verdiği 210 cevaptan 2'sinin (% 0,9) herhangi bir şekilde hava tahmininde bulunamadıkları, hava durumunu öğrenmek için meteorolojik verilerden yararlandıkları görülmektedir.

Şekil 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan Karahayıt'tan taşımayla gelen 10 öğrencinin ve Dalama'da ikamet eden 10 öğrencinin verdiği cevaplara göre, yapmış olduğu tahminlere pek güvenmediği ya da bilmediği hava durumunu öğrenmek için meteorolojik verileri kullandığı görülmektedir.

Literatüre bakıldığında (Erginer 1984, Başuğur 1996, Karabaşa 1998, Aktakka ve Demircan 2006, Bulut ve Yürüdü 2013, , Kazancı 2010, Veren 2011) Karahayıt'ta çıkan bulgularda olduğu gibi meteorolojik tahminlerini hayvanlara,

bitkilere, rüzgarın esiş yönüne, bulutların geliş yönüne, mevsim özelliklerine, gök cisimlerine bakarak yaptıkları görülmüştür.

Aktakka ve Demircan (2006), Aydın ili halk meteorolojisini araştırmış; bulgularında Karahayıt'tan farklı olarak, küçükbaş hayvan yazın bulduğu kemiği geveleyerek yemeye çalışırsa, nar bol olursa kışın sert geçeceği; kaplumbağa ters döndürülürse, yeni ay kible yönüne bakarsa yağış olacağı sonucuna ulaşmıştır.

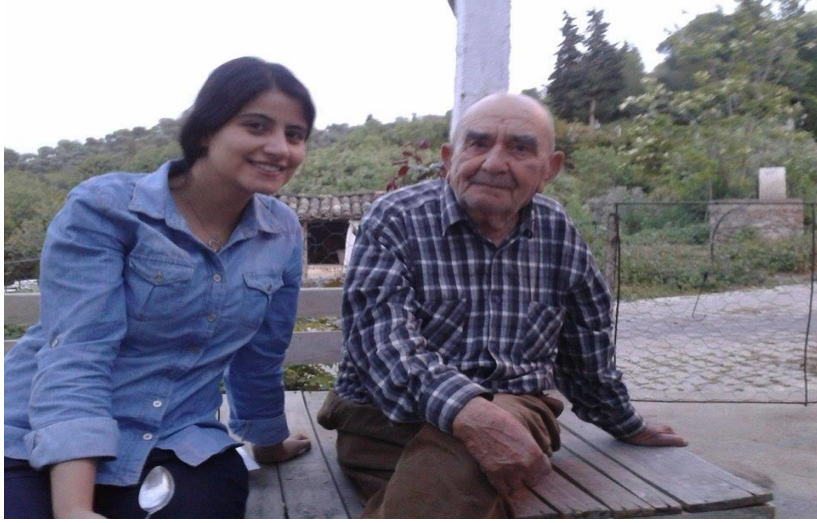
Başuğur'un (1996) bulgularına göre, Ayın çevresinde kırmızı ve mavi renk çizgiler olduğunda hava kışlı olacak demektir. Kırlangıç kuşları engin uçmaya başlarsa havada bulut olmasa bile o gün yağmurun yağacağı düşünülmektedir. Kazancı'nın (2010) bulgularına göre, pelit ağacının palamutları çok olursa kışın sert geçeceği, bulutların Yozgat tarafından gelmesi durumunda havanın yağmurlu olacağı, kırlangıç çok olursa kış mevsiminin sert geçeceği sonucuna ulaşılmıştır. Erginer (1984), araştırmasında "*Bulut gider Aydın'a git işine gaydına, bulut gider Şam'a çek eşeğini dama*" sözüne ve *koyun bir arada yatarsa kış çok olacak* sonucuna ulaşmıştır. Bu yönleriyle üç çalışmada da Karahayıt'ta ki bulgularla benzerlik bulunmaktadır.

Karabaşa (1998), meteorolojik tahminlerini göksel olaylara, insanlara, bitkilere hayvanlara göre ve güneş duası şeklinde gruplandırmış, röportaj yaptığı kişilerin bire bir cevaplarını vererek yorumlamıştır.

3.5. Gündönümü ile İlgili Bulgular

Çizelge 3.15. "Gündönümü Nedir?" Sorusuna Cevap Verenler

	f	%
Ekinoks tarihlerini söyleyenler	35	70
İsminin gündönümü darısından geldiğini söyleyenler	6	12
Cevapsız bırakanlar	9	18

Resim 3.3. Görüşme Yapılan Kişilerin En Büyüğü

Cevaplayıcı 32'nin verdiği cevaba göre, Gündönümü bir yılda günün uzayıp kıalmaya başladığı zamandır. 21 Mart ve 21 Eylülde gece ile gündüz birdir. 21 Haziranda günler kıalmaya başlar Eylülde eşitlenir. Aralık 21'de uzamaya başlar. 21 Martta eşitlenir.

3.6. Fiziki Coğrafya

Bu bölümde fiziki coğrafya unsurlarına ait bulgulara yer verilmiştir.

3.6.1. Toprak Tipi

Aydın İli Büyük Menderes Nehri ile sulanan geniş tarım arazilerine sahiptir. Büyük Menderes Nehri'ne yakın araziler genelde 1. sınıf ve alüviyal topraklardan oluşmaktadır. Bu verimli topraklar doğuda Kuyucak ilçesi sınırlarından başlayarak batıya doğru uzanmakta ve Kuzey-Güney doğrultuda yaklaşık 10 km'lik bir alanda yayılış göstermektedir. İl sınırları içerisinde en verimli topraklar Nazilli, Sultanhisar, Köşk, İncirliova, Koçarlı, Germencik ve Söke ilçelerinde yer almaktadır (Arslan, M. A, Şenol, M. 2012: 31).

Aydın ilinin bir mahallesi olan Karahayıt'ta araştırma doğrultusunda 50 yaş üstü 50 kişiye “Yaşadığımız yerin toprak yapısı nasıldır?” sorusu da sorulmuştur.

Çizelge 3.16. “Yaşadığınız Yerin Toprak Yapısı Nasıldır?” Sorusuna Cevaplar

	f	%
Çok verimlidir.	26	52
Köy içi verimsizdir, ovalar verimlidir.	10	20
Suladıkça verimli olur.	4	8
Kahverengi topraktır. Verimlidir.	4	8
Kara topraktır.	2	4
Başka yerlere göre serttir.	2	4
Kara topraktır.	2	4
Toplam cevap sayısı	50	100

Çizelge 3.16. incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin 26’sı (% 52) toprağın çok verimli olduğunu, 10’u (% 20) köy içindeki toprakların verimsiz olduğunu ancak ovalara inildiğinde verimli toprakların olduğunu söylemiştir. Cevaplayıcı 36 bu soruyu şu şekilde yorumlamıştır. *Köyümüzün toprağı çok verimlidir, hele ki suladıkça daha da verimli olur. Adam diksen adam yetişir topraklarımızda. Sen toprağa bakarsan toprak da sana bakar.* Cevaplayanların 4’ü (% 8) suladıkça toprağın veriminin artacağı cevabını vermiştir. 4’ü (% 8) toprağın kahverengi olduğunu, 2’si (% 4) kara toprak olduğunu söylemiştir. Kahverengi ve kara toprak özelliğinin ne olduğu sorulduğunda sadece renginin böyle olduğunu farklı özelliği olduğunu bilmedikleri cevapları alınmıştır.

Dalama Ortaokulunda okuyup, Dalama’da ikamet eden 10 öğrenciden 10 öğrenciye sorulduğunda 8’inden verimlidir. 2 kişi ise kahverengi topraktır. Cevabı alınmıştır. Kahverengi toprağın özelliklerini bilmediklerini sadece renginden dolayı bu cevabı verdiklerini söylemişlerdir.

Aynı soru Dalama Ortaokulundaki Karahayıt’tan taşmayla gelen çocuklara sorulduğunda 8’i verimli toprak olduğu, 1’i sert toprak yapısının olduğunu, 1’i ise kahverengi toprağın bulunduğunu söylemiştir.

3.6.2. Taşların Yapısı

Karahayıt’taki 50 yaş üstü 50 kişiye taşların yapısı sorulmuş 45 kişi taşların sert ve dayanıklı olduğu; hatta ev yapımında, duvar yapımında kullanıldığı cevabına ulaşılmıştır.

Dalama Ortaokulu’na gelip Dalama’da ikamet eden 10 öğrencinin 10’u da dayanıklı taşların bulunduğu cevabını vermiştir. Dalama Ortaokulu’na taşmayla

gelen 10 öğrenciden 6'sı buldukları yerin taş yapısına dayanıklı, 2 'si dayanıksız taşlar, 2'si ise taşların yapısıyla ilgili yorumda bulunamamıştır. Okuldaki öğrencilerin cevabına bakıldığında taşların sağlamlığıyla ilgili yorum yapabildiklerini ancak taşların nerelerde kullanıldığıyla ilgili yorum yapamadıkları görülmüştür.

3.6.3. Su Kaynakları

50 yaş üstü 50 kişiye “Kaç metreden su çıkıyor?” sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplara göre 22 cevapta, 6-10 metre arası su çıkarıldığı ve bu durumun genellikle ovalarda olduğu görülmektedir. 20-30 metre arası su çıkarıldığı sonucuna 11 cevapta ulaşılmıştır. 70-100 metre arası da köyün içinde su çıkarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buldukları suları genelde tarımda sulama amaçlı kullandıkları görülmüştür. Dalama Ortaokul öğrencilerini suyun çıkarılmasıyla ilgili herhangi bir yorumda bulunmamışlardır.

3.6.4. İklimi

Yörede genel olarak Akdeniz iklimi görülür. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Karahayıt'ta yaşayan ve Dalama Ortaokulunda okuyan öğrencilerin tamamı “yazlar sıcak ve kurak geçer, kışları yağışlıdır kar pek yağmaz tanımını” yapmışlardır.

3.7. Beşeri Coğrafya

Bu bölümde beşeri coğrafya unsurlarına ait bulgulara yer verilmiştir.

3.7.1. Toponimi

Aliağaoğlu ve Yiğit'e (2013) göre, Ad bilim (onomastik), canlıların, cansız varlıkların veya soyut kavramların adıyla ilgilenen bilim dalıdır. Ad biliminin bir kolu olan toponimi (topos: yer, onomia: ad), yerleşme yerleri veya herhangi bir fiziki özelliğe verilen adları farklı yönleriyle (anlam, oluşum, köken ve dağılışı gibi) ele alan bilim dalıdır. Bu araştırmada Karahayıt'ta yapıldığı için, Karahayıt yer adının nereden geldiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çizelge 3.17. “Karahayıt’ın İsmi Nereden Almış” Sorusuna Cevaplar

	f	%
Kara bir yiğit varmış cevabını verenler	18	36
Hayıt çokmuş cevabını verenler	12	24
Hem hayıt çokmuş hem de kara yiğit varmış cevabını verenler	5	10
Eskiden Gülbeyliymiş cevabını verenler	2	4
Karahayıt aşiretinden gelir cevabını verenler	1	2
Bilmiyorum cevabını verenler	12	24
Toplam cevap sayısı	50	100

Şaşmaz’a (2014) göre, Karahayıt’ın eski ismi Kilyas’tır. Ancak Karahayıt’ta ikamet eden 50 yaş üstü 50 kişiye Karahayıt’ın ismini nereden aldığı sorusu sorulduğunda Çizelge 3.17.’de görüldüğü gibi Kilyas cevabı alınmamıştır. Çizelge 3.17. incelendiğinde 18’i (% 36) Karabir yiğit varmış ismini oradan almış cevabını vermiştir. Cevaplayıcı 25, “*eskiden kara bir yiğit varmış gelmiş buraya yerleşmiş söylene söylene Kara yiğit olmuş sana Karahayıt*” yorumunda bulunmuştur. 12’si (% 24) Hayıt (*Vitex agnus-castus*) bitkisinin çok olduğunu bundan dolayı Karahayıt dendiğini, 5’i (% 10) “*Büyüklerimizden duyduğumuza göre hem hayıt çokmuş, hem de kara bir yiğit gelip yerleşmiş bundan kalmış olabilir*”cevabını vermiştir. 2’si ise (% 4) eskiden isminin Gülbeyliği olduğunu zamanla değiştiğini söylemiştir. Gülbeyliği nedir? diye sorulduğunda bilmediklerini sadece ismini büyüklerinden duyduklarını ifade etmişlerdir. 1 kişi (% 2) Karahayıt aşiretinden geldiğine değinmiştir. 12’i (% 24) Karahayıt isminin nereden geldiğini bilmediklerini ifade etmiştir.

3.7.2. Tarım ve Hayvancılık

Çizelge 3.18. incelendiğinde 50 yaş üstü 50 kişinin verdiği cevaplara göre 40’ı (% 55,6) “*Mart sonu Nisan başı gibi ilk darının ekildiği, büyükbaş hayvancılık yapıldığı için silajlık darı ekiliyor. 90 günlük ya da 120 günlük darı olarak sınıflandırılabilir. Buna göre hasat ediliyor. Yıl içinde ikinci darı ise Eylül Ekim gibi ekiliyor.*” cevabını vermiştir.

Çizelge 3.18. Ekilen Ürünler ve Tarla Sürmeleri

	f	%
Mart sonu nisan başı ilk darı ekilir. Eylül ekim gibi ikinci darı ekilir.	40	55,6
Tarla yılda iki kere sürülür.	16	22,2
Eskiden pamuk ekilirdi.	10	13,9
Mart gibi domates ekilir.	6	8,3
Toplam cevap sayısı	72	100

Bundan dolayı her yeni ürün ekilirken tarla sürüldüğünden cevaplayıcıların 16'sı (22, 2) tarlaların yılda iki kere sürüldüğüne değinmiştir.

Verilen cevaplara göre 10'u (% 13, 9) eskiden pamuk ekildiğini, ancak hem ekiminin zor olması hem de az para kazandırması nedeniyle artık pamuk ekilmediği cevapları verilmiştir. Cevapların 6'sı (% 8,3) Mart gibi domates dikimlerinin başladığı cevabını vermiştir.

3.8. Kültür Coğrafyası

3.8.1. Doğal Afetler

Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü 50 kişiye yörede görülen doğal afetler sorulduğunda 32 kişiden sel olduğu cevabı alınmıştır. Bu cevapların 18'i seli 1960-1970 yılları arası olduğuna değinmiştir. 2'si ise 1980-1990 arası olduğunu söylemiştir. Tam tarihi hatırlayan kimse olmamıştır. Ama genel olarak ifadelere bakıldığında selin şiddetli olduğu dağdan, ağaçları kökleyip geldiği ifadeleri ortaya çıkmıştır. Cevaplayıcı 17 "*Dağıttı geçtiği yeri taşları yıktı. Dağdan bir sürü taş geldi. Zeytin ağaçlarını kökledi, geldi. O yıl çok zarar oldu. Ekinlerimiz çürüdü. Hatta evin bahçesindeki duvarları selin getirdiği taşlarla ördük*" cevabı alınmıştır. Ayrıca 50 kişiden 8'si kuraklığın 2007 yılında olduğunu *zeytinlerinin küçük kalıp kurduğunu* ifade etmiştir. Ayrıca 50 kişiden 45'i zararlı hayvan baskını olarak bahçelerine domuz geldiğini, bahçedeki ürünlerine zarar verdiklerini ifade etmiştir.

Dalama Ortaokulu öğrencileri yaşadıkları yerde sel olmadığını zaten eğimli arazide yaşadıklarını; selin burada olmayacağını suyun akıp gideceğini söylemişlerdir. Kuraklıkla ilgili de yorum yapamamışlardır.

3.8.2. Ziyaret Yerleri

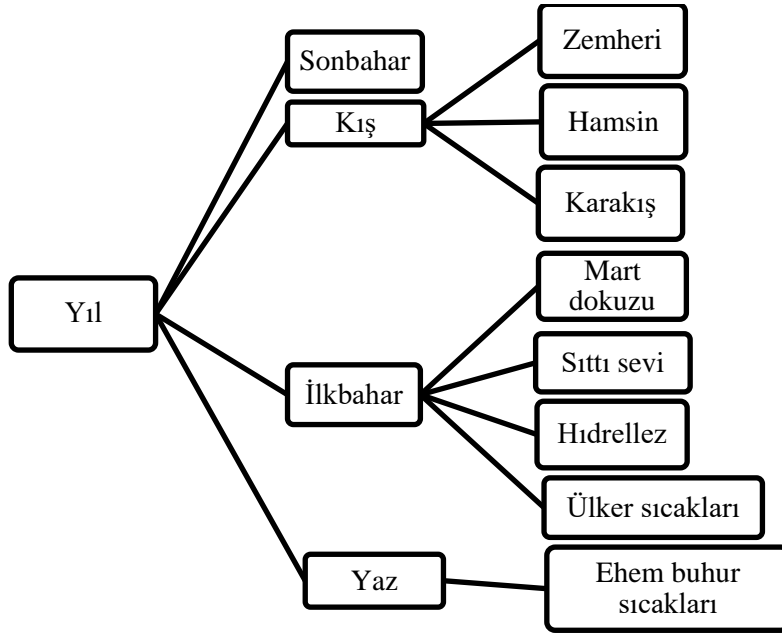
Karahayıt'taki ziyaret yerleri sorulduğunda 50 yaş üstü 50 kişi ve Dalama Ortaokulu öğrencileri, yörede ziyaret yeri olmadığına, hiç turist gelmediğine değinmiştir. Ancak Karahayıt'ta 1300'lü yıllarda yapılmış bir camiinin varlığından söz etmişlerdir. Camii çok eski yıllarda inşa edilmesine ve tarihi eser niteliğinde olmasına karşın yeteri kadar ilgi görmediği söylenebilir.

Resim 3.4. Karahayıt Köyü Posacızade Camii

SONUÇ VE ÖNERİLER

Örneklem seçilirken, yörenin en eski yerleşim birimi ve nahiye olan Karahayıt köyü seçilmiştir. Burası Aydın İlinin 2014 yılında Büyükşehir olmasıyla birlikte Aydın iline bağlı Karahayıt Mahallesi haline gelmiştir. Örneklem doğrultusunda otantik öğrenmede yerel coğrafi bilgi, halk takvimi (Karahayıt Örneği) araştırıldığı bu çalışmada, araştırmanın problemi ve alt problemi doğrultusunda elde edilen bulgular ve bu bulguların yorumlanmasından sonra sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma hem bilimsel olarak hem de halk bilgilerini ortaya koymada önemi vurgulanmıştır. Araştırmada kullanılan otantik öğrenme ile halk takviminin ve yerel coğrafi bilginin öğretilmesi süreci başka bir araştırmanın konusudur. başka bir araştırma konusudur. Bu yüzden daha çok halkın yerel coğrafi bilgisini ortaya çıkarma üstünde durulmuştur.

Halk takvimine ait bulgular incelendiğinde yukarıdaki kavram haritası ortaya çıkarılmıştır. Buna göre yıl dörde ayrılmaktadır. Bunlar Sonbahar, Kış, İlkbahar, Yaz şeklindedir. Kış için Zemheri, Hamsin, Karakış, İlkbahar için Mart Dokuzu, Sıttı Sevi, Hıdrellez, Ülker Sıcakları yaz için ise Ehem Buhur (eyyam-ı Bahur) kavramları dikkat çekmektedir. Sonbahar için herhangi bir kavram Karahayıt örneği için ortaya çıkmamıştır. Oysaki literatür incelendiğinde yılı sıcak

ve soğuk günler olarak ya da Kasım ve Hızır günleri olarak ikiye ayırdığı görülmektedir.

Bir başka sonuçta yerel coğrafi bilginin konusu olan halk meteorolojisinde ise 50 yaş üstü 50 kişinin verdiği bilgiler doğrultusunda yerel halkın hayvanlara bakarak, bitkilere bakarak, rüzgarın esiş yönüne, bulutların yönüne ve gök cisimlerine bakarak hava tahmininde buldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca mevsim özelliklerine göre de genelleme yapılması dikkat çeker. Ancak, hem Karahayıt'tan taşımaya gelenlerin hem de Dalama'da ikamet eden Dalama Ortaokulu öğrencilerinin verdiği cevaplara göre hava tahmini daha az yaptıkları; genelde, meteorolojik verileri takip ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Meteorolojik verileri takip etmeleri bilimsel açıdan daha doğru sonuç vermesine karşın, Karahayıt'ta yaşayan 50 yaş üstü kişiler gibi doğadan yararlanıp, gözlem yaparak tahminde bulunamamaları yeni neslin doğadan gitgide uzaklaşmalarına neden olmuştur. Bu uzaklaşmayı önlemek amacıyla BAP kapsamında Dalama Ortaokulu Öğrencilerine basit gözlem aletleri götürülmüş ve aletleri nasıl kullanacakları aşağıdaki resimdeki gibi tanıtılmıştır. Meteorolojik tahminlerin, meteorolojinin sıcaklık verileriyle örtüşüp örtüşmediği ise başka bir araştırma konusudur.

Karahayıt'ta ikamet eden 50 yaş üstü 50 kişiye göre zamanla ilgili kavramlar ortaya çıkarılmıştır. Günün saati tahminlerinde cevaplayıcıların Güneşi ve Gölgelelerini kullandıkları; ayrıca günleri çevre köylerde kurulan pazarlara göre

adlandırdıkları ortaya çıkarılmıştır. Dalama Ortaokulundaki öğrencilere sorulduğunda ise zamanı anlamada sadece saatten yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Karahayıt köyü genelde tarım ve hayvancılıkla uğraşan bir yerdir. Ancak tarımla ilgili sorular yöneltildiğinde çok ayrıntılı bilgilere ulaşılmadığı görülmüştür.

Tüm bu bulgulara bakıldığında deneyim ve birikimlerle oluşturulan yerel coğrafi bilgi aktarımının yavaşladığı, yeni nesillerin halk meteorolojisi, halk takvimi gibi yerel coğrafi bilgiyle ilgili duyularının çok az olduğu görülmektedir. Ayrıca Dalama Ortaokulunda yapılan görüşmelerde de Karahayıt'tan taşımaya gelen ve Dalama'da ikamet eden öğrenciler arasında bile zamanla ilgili kavramlardan özellikle halk takvimi ve halk meteorolojisi bilgisi açısından farklılıkların olduğu; şehre yaklaşıldıkça halk meteorolojisi ve halk takvimi gibi kültürel öğelerin unutulmaya başladığı görülmektedir.

Toplum hafızasına katkıda bulunmak için tüm bu yerel bilgilerin yeni nesillere aktarımı sağlanmalıdır. Bu aktarım otantik öğrenme vasıtasıyla ilköğretim düzeyinden başlayarak tüm eğitim kademelerinde kullanılmalıdır. Çünkü bu bilgilerin çoğaltılması kültürel açıdan ve doğayla insan ilişkisini arttırma açısından önemlidir. Bu nedenle otantik öğrenme için ortam yaratılması, öğretmenlerin de bu konuda donatılarak öğretmen-veli işbirliğinin sağlanması bu çalışmanın ana önerileri arasında yer almaktadır.

KAYNAKLAR

- Akben, A. (2008). Eyyamu Bahur, Altınoluk İnternet Arşivi, Ağustos, Sayı:270: 061. <http://Dergi.altinoluk.com/index.php?sayfa=yillar% MakaleNo=d270s061ml>.
- Akinoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı Öğrenme ve Coğrafya Öğretimi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 10, 73- 94.
- Aktakka, N. ve Demircan, N. (2006). *Dünden Bugüne Aydın Halk Kültürü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Alacahan, G. ve Baysan, S. (2016). Aydın Yerel Halk Takviminde Zamanla İlgili Kavramlar: Karahayıt Örneği, Çanakkale VIII: Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, (Sözlü Bildiri).
- Alacahan, G. ve Baysan, S. (2016). Meteorolojik Tahminler: Karahayıt Halk Meteorolojisi, Aydın, Çanakkale VIII: Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, (Poster Bildiri).
- Aliğaoğlu, A. ve Yiğit, Y. (2013). Balıkesir’de Şehrsel Toponimi: Cadde Adları, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı: 30, Cilt: 18, 311-330.
- Arslan, M. A. ve Şenol M. (2012). Aydın İli Çevre Durum Raporu, TC Aydın Valiliği Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Atalay, İ. (2005). Genel Fiziki Coğrafya Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir.
- Aydın il tarihi, Aydın Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Aydın.
- Aydın Meteoroloji Müdürlüğü Verileri (1954- 2013), Aydın.
- Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin MEB İlköğretim Programlarında Değerlendirilmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, Sayı: 6, 25-42.
- Başuğer, E. (1996). *Küp Köyü Takvim ve Meteorolojisi*, Türk Halk Kültüründen Derlemeler, Ankara.
- Biray, N. (2013). Bugün Hava Nasıl Olacak, Halk Bilgisine Dayalı Takvim ve Hava Tahmini: Kazak Türkçesi Örneğinde, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, sayı: 20, 1-30.

- Bulut, İ., Yürüdü, E. ve Kazancı, H. (2013). Artova Yöresinde (Tokat) Yerel İklim Bilgisi ve Halk Takvimi, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 61, 21-30.
- Çağlayan, Kaya, H. (2011). Ünye Halk Kültürü, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ordu.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Demir, N. (2012). Trabzon Yöresinde Zaman, Halk Takvimi ve Sayılı Günler, Zeitschrift für die Welt der Türken, *Journal of World of Turks*. 4(1): 5-21.
- Demirel, Ö. (2011). Eğitimde Program Geliştirme, Pegem Akademi, Ankara.
- Demirkaya, H. Çetin, T. ve Tokcan, H. (2004), İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yön Kavramı Öğretiminde Kullanılabilecek Metotlar, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.3, 39-70.
- Doğanay, H. (2014). Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Liselerde Coğrafya Eğitim Ve Öğretimi, Pegem Akademi, Ankara.
- Duman, B. (2004). Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Ebüzziya Tefik, Lügat-ı Ebüzziya, c. 1, Matbaa-i Ebüzziya, Kostantiniye 1306, s. 391.
- Ercan, E.H. (2006). Balkanlarda Gökyüzü ile İlgili İnanışlar ve Halk Takvimi, *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 69:72-82.
- Erginer, G. (1984). *Uşak Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Gedik, M. (2008). Konya İli Derebucak İlçesi ve Çevresi Halk Edebiyatı ve Folkloru Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Glesne, C. (2013). Nitel Araştırmaya Giriş (Çev. A. Ersoy, P. Yalçınoğlu). Anı Yayıncılık.

- Gülersoy, A. E. (2013). Doğal Mirasın Korunması Açısından Sosyal Bilgiler (Ortaokul) ve Coğrafya (Orta Ve Yükseköğretim) Müfredat Programlarının Değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sosyal Bilimler Özel Sayısı, 315- 354.
- Gülüm, K. (2009). Coğrafya Öğretiminde Kullanılabilecek Doğa İçin Söylenmiş Türk ve Türkmen (Türkmenistan) Atasözleri Üzerine Araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 1, 51- 58.
- Gülüm, K. ve Boz, M. (2011). Doğa Üzerine Söylenmiş Türk Dünyası Otak Atasözlerinin Coğrafi Analizi (Kırgızistan- Türkiye Örneği), *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 11, 354- 369.
- Güner, İ. ve Şimşek, O. (1998). Iğdır'da Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi, *Türk Coğrafya Dergisi*, 33: 129-139.
- Güngördü, E. (Ocak 2002). *Coğrafyada Öğretim Yöntemleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Hamarat, Z. (2012) Cemre Düşmesiyle İlgili İnanç ve Uygulamalar, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3): 165-200.
- Herrington, J., Olliver, R ve Reeves, T. C. (2003). Patterns of engagement in authentic online learning environment. *Australian Journal of educational Technology*, 19(1), 59-71. <http://www.ascilite.org.au/ajet19/herrington.html> adresinden 15. 03. 2009 tarihinde erişilmiştir.
- HGK (2004). Aydın NJ35-11 no'lu Kabartma Haritası, 1/ 250.000, Ankara.
- Horzum, M. B. Bektaş, M. (2014). *Otantik Öğrenme*. Pegem Akademi. Ankara.
- Horzum, M. B. ve Bektaş, M. (2012). Otantik Öğrenmenin Topluma Hizmet Uygulamaları Dersini Alan Öğretmen Adaylarının Derse Yönelik Tutum ve Memnuniyetine Etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (1): 341- 360.
- <http://blog.milliyet.com.tr/dedelerimizden-hava-raporu-sayili-gunler-ve-tecrubeler-/Blog/?BlogNo=86660>, 28.06.2016.
- Işık, A. (2004). *Türk Kültüründe Ateş ve Ocakla İlgili İnanışlar*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

- Karabaşı, S. (1998). *Rize Halk Takvimi ve Meteorolojisi Üzerine Bir Değerlendirme*, II. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Karakuş, U. (2014). Türk Atasözlerinde İklim Algısı ve Coğrafya, *Milli Folklor*, Sayı: 102, 99- 109
- Kazancı, K. (2010). *Otantik Öğrenme Açısından Yerel Coğrafî Bilgi (Artova Örneği)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Koç, T. ve Keskin, N. (2001). Uzunköprü’de Halk Takvimi ve Sıcaklık İlişkisi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5: 1-15.
- Maxwell, H.C. ; Phelps, L.A. Braden, J. ve Warren, V. (2000). Schools of Authentic and inclusive learning: research instute on secondary education reform (RISER) for youth with disabilities brief. http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/1a/46/15.pdf adresinden 15. 03. 2009 tarihinde erişilmiştir.
- Metro Collins Cobuild Essential Dictionary. (1995), Harper Col. Publishers London.
- MGM (2016), Meteoroloji Genel Müdürlüğü Web sitesi: Meteoroloji sözlüğü, <http://www.mgm.gov.tr/genel/meteorolojisozlugu.aspx?>, 30/ 08 /2016)
- MGM (2016), Meteoroloji Genel Müdürlüğü Web sitesi: T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Meteoroloji 2. Bölge Müdürlüğü, http://www.izmir.mgm.gov.tr/files/iklim/aydin_iklim.pdf, 21/ 09/2016).
- Mims, C. (2003). Authentic Learning: A Pratical Introduction and Guide for Implemantation. Meridian: A Middle School Computer Technologies. Journal a service of NC state University, Raleigh, NC, 6(1). http://www.ncsu.edu/meridian/win2003/authentic_learning/authentic_learning.pdf adresinden 03.12.2009 tarihinde erişilmiştir.
- Orucov, A. (2012). Halk Takvimi, *Bizim Ahıska Dergisi*, Sayı: 28.
- Özcan, S. (2015). Türk Atasözlerinde İklim, Mevsimler, Hava Olayları ve Halk Takvimi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 36, 179- 187.

- Özdemir, M.A. ve Bozyurt, O. (2006). Afyonkarahisar Halk Takvimi'nin Sıcaklık Verileri ile Karşılaştırılması, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı: 11(15): 53-82.
- Patton, M. (1987). *How To Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Patton, M. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*, 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ragibova, İ. (2008). Kırgızistan'da Yaşayan Ahıska Türklerinin Folkloru, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Stewart, C.J. ve Cash, W.B. (1985). *Interviewing: Principles and Practices* (4th ed.). Dubuque, IO: WM. C. Brown Pub.
- Şaşmaz, M. (2014). Türkiye'nin İdari Taksimatı, III.Cilt, Türk Tarih Kurumu yayınları
- Şimşek, B.E. (2010). Arslanköy (Mersin) ve Çevresinde Türk Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünlerinin İncelemesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Şimşek, R.G. (2008). Barçın Yaylası (Başyayla-Sarıveliler-Ermenek) Folkloru, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Tan, N. (1976). Türkiye Halk Meteorolojisi Hava Tahmini. *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, IV. Cilt Gelenek- Görenek ve İnançlar, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- TDK, (2016). Türk Dil Kurumu Web Sitesi: Büyük Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57bc25142488c0.07953372, 23/08/2016).
- TTKB, (2016). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Web Sitesi: Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Klavuzu <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=39>, 31.08.2016).
- Veren, E. (2011). Aydın Yöresinde Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi Pratiği, *Aydın Efesi Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Sayı: 5, 29-30.
- Yaşar, O. ve Yaşar, F.Ö. (2007). Çanakkale Atasözleri ve Coğrafi Analizi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e-sosder.com. 19: 95-105.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilgilerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s: 105.

Yurdakul, B. (2011). Yapılandırmacılık, Demirel Ö. (Ed.). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (ss. 39- 65),Ankara, Pegem Akademi.

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Görüşme sorular

Adı soyadı :
Cinsiyeti :
Yaşı:
Eğitim durumu:
Mesleği:
Kaç yıldır bu yerleşim yerinde yaşadığı:
Görüşme tarihi:
1) ZAMANLA İLGİLİ KAVRAMLAR
a) Saat İle İlgili Kavramlar
1- Gün hangi saatle başlar? (gece yarısı, öğlen, ikindi vb.)
2- Günün hangi saatinde işe başlamak hayırlıdır? Hangi saatinde işe başlamak uğur getirmez?
3- Güneşin yüksekliğine göre saatin kaç olduğunu tahmin edebiliyor musunuz?
4- Namaz vakitlerini nasıl saptıyorsunuz?
5- Günün bölümleri kaçar saattir? (sabah, öğle, ikindi)
6- Gölge durumuna göre saatin kaç olduğunu tahmin edebiliyor musunuz?
b) Gün İle İlgili Kavramlar
1- Günü kaç bölüme ayırıyorsunuz? (guşluk, sabah, öğle, ikindi)
2- Günleri nasıl adlandıryorsunuz?
3- Gün adları nereden geliyor, anlamları nelerdir?
4- Hangi günlerde işe başlamak uğurludur ya da uğursuzdur? (düğün yapmak, çift sürmek, tohum atmak, çamaşır yıkamak, tahıl biçmek)
5- Çevre köylerde, ilçelerde, illerde kurulan yerel pazarların kuruluş günleri nelerdir?
c) Hafta İle İlgili Kavramlar
1- Haftanın yerel bir adı var mıdır?
2- Bir yıl ya da ay içinde özel olarak adlandırdığınız, önemli kutladığınız hafta var mıdır? Varsa bunlar hangileridir?
d) Ay İle İlgili Kavramlar
1- Bir ay'ı kaç ayırırsınız? Nasıl? Bölümlerin yerel adları nelerdir?
2- Ay adlarını sayar mısınız?
3- Ayların yerel adları nelerdir? Bu adlar nereden geliyor, anlamları nelerdir?
4- Gökteki ay'ın zamansal ay ile bir ilişkisi var mıdır? Varsa nasıl bir ilişki vardır?
5- Gökteki ay'ın biçimi ile zamansal ayın bölümleri arasında nasıl bir ilişki vardır? (ayın birinde, gökteki ay dolunay görünür. On beşinde yarım ay görünür).
e) Yıl İle İlgili Kavramlar
1- Bir yılı kaç ayırırsınız?
2- Bu ayırıda yer alan dilimlerin adları ve anlamları nelerdir? (Kasım, zemheri, hamsin, hıdrellez)
3- Yılı ayırış biçimindeki bölümler kaçar ay ya da kaçar gündür? Sırası ile sayınız.
4- Sayılı nedir açıklar mısınız?
5- Sayılı kaç bölüme ayrılır, bu bölümler kaçar gün sürer, adları nelerdir?
6- Hıdrellez nedir? Kutlar mısınız? Nasıl kutlarsınız?
7- Hıdrellezden sonra doğada ne gibi değişiklik olur?
8- Cemre nedir?

9- Kaç tür cemre vardır? Ne zaman olur? Ne kadar sürer?
f) Mevsim İle İlgili Kavramlar
1- Kaç mevsim biliyorsunuz? Bunların yerel adları nelerdir?
2- Mevsimler hangi aylarla başlayıp hangi aylarla biter?
3- Gün dönümü nedir, açıklar mısınız?
4- Hangi mevsimde doğada ne gibi değişiklikler olur?
2) FİZİKİ COĞRAFYA
1- Yönünüzü neye göre buluyorsunuz?
2- Yaşadığınız yerde ne tür taşlar var? Bunları nerelerde kullanıyorsunuz?
3- Yaşadığınız yerin toprak yapısı nasıldır?
4- Yaşadığınız yerde kaç metreden su çıkarılıyor?
5- Yaşadığınız yerde görülen iklim özellikleri nelerdir?
6- Hangi yönden hangi rüzgar eser? Bu rüzgarların etkisi nelerdir? Esen rüzgarlara göre hava tahmininde bulunabiliyor musunuz?
7- Yaşadığınız yerde görülen özel isimli yıldızlar var mı? Bu yıldızlara göre hava tahmini yapabiliyor musunuz? Gökyüzünde ne gibi değişiklik oluyor?
8- Yaşadığınız yerde doğal olarak bulunan hayvanlar nelerdir? Hayvanların durumlarına göre hava tahmininde bulunabiliyor musunuz?
9- Yaşadığınız yerde görülen bitkilere göre hava tahmininde bulunabiliyor musunuz?
10- Kışın veya yazın nasıl geçeceğini tahmin edebiliyor musunuz?
3) BEŞERİ COĞRAFYA
1- Yerleşim yerinin ismi nerden geliyor?
2- Yörenin geçim kaynağı nedir?
3- Yörede en çok hangi tarım bitkisi ekiliyor?
4- Bu bitki türü için toprağı ne zamanlar, kaç kere, ne ile sürüyorsunuz?
5- Bu bitki türlerinin tohumu kendinizin mi?
6- Bitki türünün tohumunu ne zaman, nasıl, ne ile atıyorsunuz?
7- Ekerken ve hasat yaparken beklediğiniz özel zamanlar var mı?
8- Bulduğunuz yerde ne tür hayvancılık yapılıyor?
4) KÜLTÜR COĞRAFYASI
1- Yörenizde herhangi bir doğal afet oldu mu? Ne zaman oldu? (sel, kuraklık, deprem, büyük yangın, deprem, zararlı hayvan baskını, insan hastalığı salgını, salgın hayvan hastalığı, büyük çapta bitki hastalığı)
2- Bu afetlerin ne gibi zararları oldu?
3- Çevrenizde bu afetleri hatırlayıp, sözünü edenler oluyor mu?
4- Yörede ziyaret yeri var mı? Hangi dönemlerde ziyaret edilir?
5- Yılın en önemli dönemi hangi zamandır? Önemli günlerinizi (düğün, nişan) yılın hangi dönemi gerçekleştiriyorsunuz?
6- Yörede yerel bayramlar var mı? Bunlar nelerdir? Bu yerel bayramların tarihleri ve kutlandığı yerlerle ilgili bilgileriniz nedir?
7- Bu bilgileri sizden sonraki nesillere aktarıyor musunuz?
8- Eklemek istedikleriniz var mı?

Ek 2. Görüşme Yapılan Kişiler

Ad- soyad	Yaş	Kaç yıldır Karahayıt'ta yaşıyor
1. Fatma Dursun	67	67
2. Tahsin Aydoğdu	56	56
3. Hatice Özdemir	68	68
4. Dudu Akkaya	80	80
5. Fahri Toker	90	90
6. Fatma Aydoğdu	51	51
7. Fatma Aydoğdu	77	70
8. Hadime Narin	78	78
9. Kazım Arıbakan	71	71
10. Necmiye Arıbakan	64	64
11. Hafize Ünlü	57	57
12. Ali Rıza Erdem	68	68
13. Ayşe Aydoğdu	82	82
14. Canan Ünlü	84	64
15. Davut Ünlü	60	60
16. Faike Küren	55	55
17. Hanım Ayşe Erdem	68	53
18. Kemal Aydoğdu	79	79
19. Naciye Ünlü	57	40
20. İsmet Parlak	71	71
21. Yaşar Endez	64	64
22. Önder Samra	58	58
23. Mehmet Solmaz	53	53
24. Özcan Sayar	75	75
25. Fatma Küren	66	6
26. Şükrü Erdem	67	67
27. İhsan Tosun	77	77
28. İbrahim Narin	84	84
29. Vural Yıldırım	61	61
30. Adem Kinsız	72	72
31. Eyüp Küren	62	62
32. Alim Aygün	61	61
33. Mehmet Aygün	93	93
34. Ömer Tan	74	74
35. Fatma Arabacıoğlu	52	15
36. Eşref Arabacıoğlu	58	7
37. Hüdayi Samra	77	77
38. Rabia Samra	71	71
39. Huriye Aygün	80	80
40. Fadime Çöllü	83	83
41. Bahtiyar Çetin	66	66
42. Gülşen Çetin	60	60
43. Akile İşlek	72	52
44. Kadriye Coşkun	77	58
45. Mehmet Şevki Balat	81	81
46. Kadir Sayar	57	57
47. Mehmet Gökçe	69	69
48. Huriye Kopar	73	54
49. Serpil Aygün	61	61
50. Menşure Kahraman	57	57

Ek 3. Dalama Ortaokulunda Okuyan Karahayıt'tan Taşımaya Gelen Öğrenciler

Ad- soyad	Sınıf
1. Aysel Karadağ	6. sınıf
2. Ceyda Dallica	5. sınıf
3. Faike Küren	6. sınıf
4. Hacer Çebar	6.sınıf
5. Kadir Sayar	5.sınıf
6. Mehmet Solmaz	8.sınıf
7. Merve Kılıcı	5.sınıf
8. Mukadder Aygün	5. sınıf
9. Umut Akkuş	6. sınıf
10. Nurettin Karadağ	8.sınıf

Ek 4. Dalama Ortaokulunda Okuyan Dalama'da İkamet Eden Öğrenciler

Ad- soyad	Sınıf
1. Aslı Ünlü	8. sınıf
2. Ayşegül Acar	5. sınıf
3. Ayten Ünsal	5. sınıf
4. Ceylin Yiğit	7. sınıf
5. Hatice Bilge	8. sınıf
6. Hilal Yıldız	5. sınıf
7. Kaan Yorulmaz	7. sınıf
8. Sıla Dülger	5. sınıf
9. Tolga Keser	6. sınıf
10. Yasin Kocabaş	6. sınıf

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gülser ALACAHAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Aydın 26/08/1991

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller :

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler

-SCI :

-Diğer :

Bildiriler

-Uluslararası : Çanakkale VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi (sözlü ve poster bildiri)

1) Aydın Yerel Halk Takviminde Zamanla İlgili Kavramlar

2) Aydın İli Meteorolojik Tahminler: Halk Meteorolojisi

-Ulusal :

Katıldığı Projeler : Otantik Öğrenmede Yerel Coğrafi Bilgi: Aydın Halk Takvimi Biresel Araştırma Projesi

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl : Tek Hedef Etüt Merkezi (2013-2016)

Özel Aydın Kent Koleji (2016)

İLETİŞİM

E-posta Adresi : gulseralacahan@gmail.com

Telefon : 05546531194